

FİLİSTİN GENÇLİĞİNİN İŞGALE KARŞI DİK DURUŞU ve
İNTİFADALARIN SONA ERDİRİLİŞİ

* Abidin GÖV
** Hamide AY
*** Metin GÜVEN
**** Levent İLHAN
***** Abdullah ÜZÜM
***** Mustafa Uğur ÖZDAL

Makale Türü : Araştırma Makalesi
Makale Gönderme Tarihi :28.11.2023
Makale Kabul Tarihi :03.01.2024
Atıf Bilgisi:

Abidin Göv, Hamide Ay, Metin Güven, Levent İlhan, Abdullah Üzüm, Mustafa Uğur Özdal, "Filistin Gençliğinin İşgale Karşı Dik Duruşu Ve İntifadaların Sona Erdirilişi", *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 2, Issue: 1, 2024, ss. 55-87.

Özet

İsrail işgal devletinin kurulduğu 1948'den 1987'ye kadar geçen yaklaşık 40 senede İsrail hep öldüren taraf olmuştur. Bu öldürmelere karşı direnişin başladığı 1987 yılı Filistinlilerin ilk defa İsrail işgal devletine dur demeye cesaret ettiği görülmektedir. Ancak bu dur deyişin bedeli taş ve sopalarla karşı koymaya çalışan bir güce karşılık her türlü modern silahları olan bir toplum vardı. ABD, İngiltere ve Almanya gibi Batılı işgalci güçlerin bir diğer versiyonu olan İsrail, bu devletlerin hemen tamamından aldığı destek ve yok etme gücünü Müslüman bir toplum üzerinde kullanırken, pervasız hareketlerde bulunarak genç bir nüfusu silahların hedefi haline getirmekten asla imtina etmiyordu. Bu Batı toplumu arasında coşkuyla karşılanmanın dışında, Haçlı ruhunu şiddetle çağrıştırmaları sebebiyle övgü ve taraf olma konusunda birbiriyle yarışan toplumlar da yaratıyordu. Bütün bu çatışma ruh ve alışkanlıkları Batı ile Doğu arasındaki uçurumu giderek biraz daha artırmakta ve bloklaşmanın yeni bir versiyonunu yaratmaktaydı.

Bu makalede İntifada'nın ortaya çıkışı kadar İntifadaları yaratan bilincin nasıl öldürüldüğünü ve yok ediş sürecinde kullanılan yöntemlerdeki acımasızlıkları, üstü örtülme istenen vahşeti incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Arap, İsrail, İşgal, Vahşet, Ölüm, Şiddet

Abstract

Israel has always been the one who has killed in nearly 40 years from 1948 to 1987, when the Israeli occupation state was founded. In 1987, when the resistance against these killings began, the Palestinians dare to stop the Israeli occupation state for the first time. However, there was a society with all kinds of modern weapons in response to the power of this stop saying with stones and sticks. Israel, another version of Western - occupying forces such as the United States, England and Germany, used the power of support and destruction of almost all of these states on a Muslim society, while making reckless movements, a young population never

* Müdür Yardımcısı, Kırıkhan Anadolu Lisesi, abidingov@gmail.com, Orcid: 0009-0008-5006-9678

** Öğretmen, Tayfur Ata Sökmen İlkokulu, htcklb29090@gmail.com, Orcid: 0009-0001-0524-7120

*** Öğretmen, Kırıkhan Bilim ve Sanat Merkezi, metinguven657@gmail.com, Orcid: 0000-0001-8237-1902

**** Müdür, Mevlana İlkokulu, leha7274@gmail.com, Orcid: 0009-0005-3535-0275

***** Müdür, Şehitkamil Belediyesi Öğretmenler Ortaokulu, abdullahuzum27@gmail.com, Orcid no:0009-0003-7784-026X

***** Müdürü, Alparslan İlkokulu, ugrozdl@gmail.com, Orcid: 0009-0003-6112-3557

refrained from making it the target of weapons. In addition to being enthusiastically greeted among the Western society, it also created societies competing with each other in praise and being a party because of its violent evoking the Crusader. All this conflict increased the gap between the West and the East gradually increasing the gap between the West and the East and creating a new version of blocking.

In this article, it examines how the consciousness that created the intifada as well as the emergence of intifada and the cruelty in the methods used in the process of destroying, and the savagery to be covered.

Keywords: Arab, Israel, occupation, savagery, death, violence

Giriş

İsrail'in, Aralık 1987'den 1993 Oslo Anlaşmasının imzalanmasına kadar süren, Filistin topraklarını ele geçirmesine karşı, Filistinlilerin ayaklanmasıdır. Ayaklanma 9 Aralık'ta Cebaliye mülteci kampında başladı. Gittikçe yükselen tansiyon, ölen Filistinli ve İsraililer ve son olarak İsrail ordusuna ait bir aracın dört Filistinli'ye çarpıp öldürmesi, ayaklanmayı ateşledi. Aracın dört Filistinliye kasıtlı çarptığı söylentisi hızlı bir şekilde Gazze'de, Batı Şeria'da ve Doğu Kudüs'te yayıldı. Genel grev, Gazze ve Batı Şeria'daki İsraili kurumları boykot, ordu emirlerine karşı sivil itaatsizlik, İsrail yerleşkelerinde çalışmamak, İsrail ürünlerini satın almamak, vergi vermemek, Filistinli araçları İsrail ehliyetleriyle kullanmayı reddetmek, grafitiler yapmak, barikatlar kurmak ve Filistin sınırları içindeki İsrail'e ait askeri binalara taş ve molotofkokteyli atmak, ayaklanma sürecinde gerçekleşen eylemlerdi. Buna cevaben, İsrail, ayaklanmaları durdurmak için 80.000 askeri mobilize etti. Çocuk haklarını dünya çapında savunan "Save the Children" raporuna göre ilk iki yıl boyunca, 18 yaş altı bütün Filistinlilerin 7% si ateşlenen silahlardan, dayaklardan veya göz yaşartıcı gazdan dolayı yaralandı.^[8] Filistinlilerin kendi arasında, İsraille iş birliği yapma suçlarından dolayı gerçekleşen şiddet eylemleri de ayaklanmaların daimi özelliklerinden biriydi. İsrail güvenlik güçleri 1087 Filistinliyi öldürürken, Filistinliler, 100 İsraili sivil ve 60 İsrail güvenlik personelini öldürdü, 1400 den fazla sivil ve 1700 askeri yaraladı.^[9] Filistinliler 822 Filistinliyi, İsraille iş birliği yapma suçlamalarıyla öldürdü, yarısından fazlasının sonralarda İsraille hiçbir alakalarının olmadığı kanıtlandı (1988-Nisan 1994)¹.

Filistinliler ve destekçileri, İntifada'nın; İsrail'in baskılarına, hukuk dışı ölümlere, toplu tutuklamalara, evlerin yıkılmalarına ve sürgünlere karşı protestolar olduğunu savunurlar. İsrail'in 1967 yılındaki Altı Gün Savaşında Batı Şeria, Kudüs, Sina Yarımadası ve Gazze Şeridi'ni ele geçirmesinden sonra, bu topraklardaki Filistinliler arasında

¹ Ali Al Jirbawi; ve diğerleri, "Kadaya İsrailiye" Dergisi, Ramallah, Al Merkez Al Filistini Lil Dirasat Al İsrailiye (Filistin İsraili Araştırmalar Merkezi), Medar, S. 5, (2002), s.7.

tansiyon yükseldi. Filistinliler arasındaki yüksek doğum oranı ve yeni yaşam alanları inşa etmek ve tarım için izin verilen alanların az olması, büyüyen bir nüfus ve artan işsizlikle kötüye giden yaşam şartları anlamına geldi. Üniversite mezunları bile iş bulamıyordu. İntifada döneminde, sekiz eğitilmiş Filistinliden sadece biri eğitimine uygun iş bulabiliyordu².

İsrail İşçi Partisi'nden, daha sonra Savunma Bakanı olan İzhak Rabin, Ağustos 1985'te, Filistinlilere karşı sürgün politikasını İsrail'in Filistinlilerin ayaklanmalarına karşı yürüttükleri politikalarına ekledi. Bu, sonraki 4 yılda 50 sürgün ve ekonomik entegrasyon ve İsrail yerleşkelerinin artması anlamına geldi. Öyle ki Batı Şeria'daki Yahudi yerleşim alanlarında, 1984 yılında 35.000 olan nüfus 90'ların ortasında 130.000'e ulaştı. İsrail'in Filistinlileri buldukları topraklardan uzaklaştırma politikaları intifadayı genel olarak etkiledi. Birinci İntifada'yı fitilleyen nedenin, Aralık 1987'de gerçekleşen, Filistinli sivillerin ölümüne sebep olan kazanın olduğu bilinse de, Masim Qumsiyeh, başlangıcın, bir ay önce gerçekleşen bir dizi protesto olduğunu iddia eder. Bazı kaynaklara göre, Kasım 1987'de İsrail Güvenlik Güçlerinin; altı İsraili askerin ölümüyle sonuçlanan bir gerilla saldırısını durduramaması, Filistinlilerin ayaklanmalarını katalize etti³.

4 Aralık 1986 tarihinde, Birzeit Üniversitesi kampüsü içinde iki Gazzeli öğrencinin İsraili askerler tarafından vurulması, cezalar, tutuklamalar, alıkoymalar ve eli kelepçeli Filistinli gençlerin sistematik bir şekilde dövülmeleri, eski mahkûmların ve aktivistlerin Gazze şehri dışında dönüştürülmüş askeri kamplardaki hücrelerde tutulmaları, yılın başlarında kitlesel gösterilere sebep oldu. Ocak 1987'de göstericileri korkutmak adına sınırdışı/sürgün politikası gündeme geldi. Şiddet, Khan Yunis'li bir çocuğun İsraili askerler tarafından vurulup öldürülmesiyle kaynamaya başladı. O yılın yazında, tutukluların kontrolünden sorumlu teğmen Ron Tal, Gazze'de, trafikte vurularak öldürüldü. Gazze'de yaşayan müslümanlara Kurban Bayramı esnasında üç günlük dışarı çıkma yasağı uygulandı. 1 ve 6 Ekim 1987 tarihlerinde, İsrail güvenlik güçleri, mayısta hapisneden kaçan, İslam'i cihad örgütleriyle ilişkili yedi Gazzeliyi pusuya düşürüp öldürdü. Kasım 1987'de Amman'da gerçekleşen Arap zirvesi, İran-İrak savaşına yoğunlaştı ve Filistinlilerin sorunu yıllardır ilk

² Johnni Mansour, El İstiytan El İsraili- Et Tarih Vel Vakı Vel Tahaddiyat El Filistiniyye (İsrail Yerleşimciliği Tarih, Gerçek ve Filistinli Tavırlar), Akka, Müessesetü Al Esvar, 2005, s. 16

³ Haydar Oruç, Koşeye sıkıştırılan filistinliler ve sözde yüzyılım anlaşması, Dosya – israel sorunu, 2019, s. 37.

defa kenarda tutuldu⁴.

Liderlik ve Amaçlar

İntifada bir kişi ya da bir kurum tarafından başlatılmadı. Yerel liderlik, İsrail tarafından yönetilen sınırlar içindeki, Filistin Kurtuluş Örgütüyle ilişkili gruplar ve organizasyonlar tarafından yapıldı. Bunlar, Halk Cephesi (El Fetih), Demokratik Cephe ve Filistin Komünist Partisi'ydi . Bu süreçte Filistin Kurtuluş Örgütünün rakipleri, Hamas ve İslami Cihad gibi islami örgütlerdi ve Beit Sahour ve Beytullahim gibi şehirlerin yerel yöneticileriydi. Buna rağmen, ayaklanma, Hanan Ashrawi, Faysal Hüseini ve Haydar Abdul-Şafi tarafından yönetilen cemaat konseyleri tarafından daha çok yönetildi. Bu konseyler bağımsız eğitimi destekleyip, sağlık ve yiyecek yardımları yaptı. Birleşmiş Ulusal Ayaklanma Liderliği (UNLU) halkın güvenini kazandı ve Filistinliler UNLU tarafından yayınlanan bildirimlere ayak uydurdu. Geçmişteki tutumun aksine ölümcül şiddetten kolektif bir şekilde uzak duruldu. Shalev'e göre, bunun sebebi böyle bir şiddetin katliamla sonuçlanacağını bilmeleri ve İsrail tarafında liberallerin desteklerini kaybetme olasılığıydı. Pearlman, ayaklanmanın şiddetsiz oluşunu, hareketin iç organizasyonuna ve ayaklanmanın şiddetsiz olmasının yararlı sonuçlanacağı düşüncesinin saçaklanıp geniş bir alana yayılmasına bağladı. Hamas ve İslami Cihad, ayaklanma liderlerine ayak uydurdu ve ilk yıl hiçbir silahlı saldırı gerçekleştirmediler. Sadece Ekim 1988'de bir İsraili asker bıçaklandı ve herhangi bir yaralanmaya neden olmayan ik bomba patlatıldı⁵.

Ayaklanmayla ilgili dağıtılan broşürlerde, İsrail'in 1967 itibarıyla ele geçirdiği topraklardan çekilmesi, sokağa çıkma yasaklarının ve kontrol noktalarının kaldırılması isteniyordu. Filistinli sivilleri eylemlere silah kullanmadan katılmaya çağırırdı. Ayrıca Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde bir Filistin Devleti kurulması çağrısını yaptı. Bu süregelen 'Bütün Filistin için Özgürlük' çağrısından uzaklaşıldığını gösterdi⁶.

İntifada

İsrail'in ele geçirilen topraklardaki müdahalesi anlık gelişen irili ufaklı direnişlere

⁴ Mehmet Temel ,Birinci Dünya Savaçı yıllarında 1907 tarihli lahey sözleşmelerine, s. 71-85.

⁵ Edward Said, El İstişrak (Oryantalizm) El Marife- El Sulta- El İnşa, Beyrut, Müessesetül Abhas El Arabiyye, 1995, s. 131.

⁶ Edward Said, El Sekafe El İmparyaliyye (Emperyalist Kültürü), Beyrut, Dar Al Adab, 1. Basım, 1997, s. 268.

sebepler oldu ama yönetim; demir yumruk politikasıyla, toplu cezalarla, sokağa çıkma yasaklarıyla ve siyaset kurumlarının üzerindeki baskıdan dolayı, Filistin direnişinin sona erdiğine inandı. Fakat İsrail'in direnişin düşeceği inancı zamanla yok oldu.

8 Aralık 1987 tarihinde, İsrail ordusuna ait bir araç, İsrail'deki çalışma yerlerinden dönen, içinde Filistinli bulunan bir sıra araca, Eretz geçiş noktasında çarptı.Üçü Cebaliye mülteci kampından olan dört Filistinli öldü ve yedi kişi ciddi şekilde yaralandı. Olaya işten eve dönen yüzlerce Filistinli işçi şahit oldu. Cenazelere kamptan 10.000 kişi katıldı ve cenazeler çabucak geniş gösterilere döndü. Filistinlileri öldüren araç kazasının, olaydan iki gün önce Gazze'de alışveriş yapan İsraili bir iş adamının vurularak öldürülmesine karşı uluslararası bir intikam kampanyası olduğu söylentisi bütün kampa yayıldı. Ertesi gün Gazze şeridindeki bir devriye aracına atılan petrol bombası, İsrail askerlerinin sinirli kalabalığa karşı kurşun ve göz yaşartıcı gaz atmasına sebep oldu. Bir genç Filistinli öldü ve 16 kişi yaralandı.

9 Aralıkta, birçok Filistinli popüler ve iş adamı, durumun kötüye gitmesinden dolayı Batı Kudüs'te İsrail İnsan Hakları Ligiyle birlikte basın toplantısı düzenledi. Toplantı başlarken, Cebaliye Kampında gösterilerin devam ettiği ve 17 yaşındaki bir gencin, İsraili askerlere molotofkokteyli attıktan sonra vurularak öldürüldüğü haberleri geldi. Öldürülen kız daha sonra intifadanın ilk şehidi olarak bilindi. Protestolar hızlıca Batı Şeria ve Doğu Kudüs'e yayıldı. Gençler çeşitli muhitlerin kontrolünü ele geçirdi; çöplerden, taşlardan ve yanan araç tekerleklerinden barikatlar kurarak kampları kapattılar ve barikatları aşmaya çalışan askerlere molotofkokteyli attılar. Filistinli esnaflar dükkanlarını kapattılar ve İsrail'de çalışan işçiler işe gitmediler. İsrail bunları "ayaklanma" olarak gördü ve bu ayaklanmayı bastırmayı ise kanun ve düzeni yerine getirmek için yararlı gördü. Birkaç gün içinde İsrail yönetimindeki Filistin bölgeleri gösteriler ve grevlere boğuldu. Askeri araçlar, İsrailden gelen otobüsler ve İsrail bankaları Filistinliler için en önemli hedefler oldu. İsraili yerleşim alanlarına saldırılmadı ve ayaklanmanın erken dönemlerinde atılan taşlardan hiçbir İsraili yaralanmadı. Gösterilere bu kadar geniş bir kitlenin katılması beklenmiyordu. Onbinlerce sivil, kadınlar ve çocuk gösterilerdeydi. İsrail güvenlik güçleri oluşan kalabalığı kontrol altına almak için bütün adımları attı: sopalamak, joplamak, göz yaşartıcı gaz, tazyikli su ve plastik mermiler

kullanmak. Ama bunlar gösterileri sadece besledi⁷.

Kısa zamanda taş atmalar, yol kapatmalar ve tekerlek yakmalar bütün bölgelere sıçradı. 12 Aralıkta gelindiğinde, 6 Filistinli öldü ve otuzu yaralandı. Bir sonraki gün göstericiler Doğu Kudüs'teki ABD konsoloslukuna molotofkokteyli attı ama kimse yaralanmadı. İsrail'in Filistinli ayaklanmasına cevabı sert oldu.

Taş atanların 60% ının çocuk olmasından dolayı İzhak Rabin, planı değiştirip farklı şekilde müdahale kararı aldı. İsrail toplu tutuklamalar, toplu cezalar ve okul kapatmaları kullandı. Batı Şeria'daki üniversiteler intifada boyunca kapalı tutuldu. İlk yıl sokağa çıkma yasağı yürürlükte kaldı. Yerleşim yerindeki insanların su, elektrik ve akaryakıt ihtiyaçları karşılanamaz oldu. Filistinlilerin çiftliklerindeki ağaçlar söküldü, tarımsal ürünlerin satışları engellendi. Filistinlilerin vergi ödememesinden dolayı evlerinden eşyalarına el konuldu⁸.

Can Kayıpları

Altı yıl süren intifadada, İsrail ordusu 1000'den fazla Filistinliyi öldürdü ve 120.000'den fazlasını tutukladı. İlk beş haftada, 35 Filistinli öldürüldü ve 1200 Filistinli yaralandı. Bu ölümler ve yaralanmalar, daha fazla Filistinlinin gösterilere katılmasına neden oldu.

1990'a doğru Negev'deki Ktzi'ot hapisanesi, Batı Şeria'daki her 50 kişiden birini içinde barındırdı. Save the Children (Çocukları Korumak) organizasyonunun İsveç kolu, 23.600 ila 29.900 çocuğun intifadanın ilk iki yılında dayaklar sonucu tıbbi desteğe ihtiyacının olduğunu raporladı. Bu sayının üçte birini 10 yaş altındaki çocuklar oluşturdu. Ramazan ayı boyunca, Gazze'deki birçok kampta sokağa çıkma yasağı uygulandı ve yerleşimcilerin gıda almaları engellendi. Ayrıca bazı kamplara göz yaşartıcı bomba atıldı. İntifadanın ilk yılında bu tür bombalamalardan dolayı 16 kişi öldü⁹.

Toplum içi şiddet

1989 ve 1992 arası, Filistin toplumu içindeki şiddet yaklaşık 1000 kişinin hayatına mal oldu. Haziran 1990'a varıldığında, Benny Morris'e göre, "İntifada yönünü şaşırdı. Filistin

⁷ Marwan Darwish-Andrew Rigby, Popular Protest in Palestine: The Uncertain Future of Unarmed Resistance, Beirut, Institute for Palestine studies, 2018, s. 17-19.

⁸ Walid Khalidi, "Plan Dalet" the Zionist Master Plan for The Conquest at Palestine, Middle East Forum, 1961, s. 69-77.

⁹ Marwan Madi, Filistin Krizi- Gerçeklerle Sahtacilik Arasında, 2001, s. 36-1.48.

Kurtuluş Örgütünün içine düştüğü gerilim, öldürülen işbirlikçi olduklarından şüphelenen kişilerin artmasından belliydi.”

16 Nisan 1988 tarihinde, Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Halil El-Vezir, Tunus’un başkentinde İsraili komandolar tarafından öldürüldü. İsrail’e göre, ayaklanmanın uzaktan yöneticisi oydu ve ölümü ayaklanmayı durdurabilecekti. Ardından gelen yas ve gösteriler esnasında, İsrail Güvenlik Güçleri iki camiye müdahale edip, dua edenleri dövdü, göz yaşartıcı gaz attı ve 16 Filistinliyi öldürdü. Aynı yılın haziran ayında, Arap Ligi, 1988 Arap Ligi Konferansında, İntifadaya finansal destek verme kararı aldı. Arap Ligi 1989 yılındaki toplantısında da finansal desteği tekrar teyit etti.

1989’da Beit Shour’daki yerel komiteler, şiddetsiz bir hareket başlatarak vergileri vermeme kararı aldı ve “Temsil edilmeden Vergi Yok” sloganını kullandılar^[54] Hapishanede kalmaları göstericileri durdurmadı ve İsrail bu boykotu ağır para cezaları ve mallara el koymakla çözmeye çalıştı¹⁰.

8 Ekim 1990 tarihinde İsrail polisi El-Aksa cami yanında gösteriye katılan 22 Filistinliyi öldürdü. Bu Filistinlilerin daha tehlikeli taktikler edinmelerine sebep oldu. İki hafta sonra, üç İsraili ve bir İsrail askeri Kudüs ve Gazze’de öldürüldü. Bıçaklama olayları bundan böyle devam etti. Filistinli militanların canlı bomba saldırıları 16 Nisan 1993’te başladı¹¹.

Birleşmiş Milletler

Çok sayıdaki Filistinli can kayıpları uluslararası kınamalar getirdi. Güvenlik Konseyi 607 ve 608 nolu çözüm önerilerinde, İsrail’in sürgünleri durdurmasını istedi. Kasım 1988’de, Birleşmiş Milletler Genel Kurulundaki ülkelerin çoğu, İsrail’i, intifadaya karşı aldığı tutumdan dolayı kınadı. Sonraki yıllarda aynı çözüm önerileri tekrar tekrar geldi.

İsrail’in Uygulamalarını İncelemek İçin Kurulan Özel Komite

26 Ağustos 1988 tarihli yıllık raporunda, İsrail’in Uygulamalarını İncelemek İçin Kurulan Özel Komite, intifada hakkında detaylı bilgiler verdi. Ardından gelen raporlardan sonra, Genel Kurul 8 Aralık 1989 tarihinde 44/48 nolu bir önergeyle oldukça güçlü bir kınama yayınladı. İsrail intifada sürecindeki uygulamalarından dolayı kınandı. Bu uygulamaları

¹⁰ Muhammed Zafrulla Khan, Palestine in The UNO, Karachi: Pakistan, Institute of International Affairs, 1948, P.6.

arasında, toprakları ele geçirme, sürgünler, yıkımlar, toplu cezalar, basın organlarını kısıtlamak, savunmasız göstericileri yaralamak, zehirli gaz kullanmak ve İsraili yerleşimcilerin, Filistinli ve diğer araplara karşı şiddet eylemlerinde bulunması ve bunun yaralı ve ölümlere sebep olması vardı. İsrail, Birleşmiş Milletler araştırmalarına engel oldu. Tüm çözüm yolları İsrail ve ABD tarafından reddedildi. 48 çözüm önerisinin 44'üne karşı oy kullanan sadece İsrail'di¹².

Güvenlik Konseyinin Başarısızlığı

17 Şubat 1989'da, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi oybirliğiyle (ABD dışında) İsrail'i, 4. Genova Kurultayı kararlarına uymadığı ve Güvenlik Konseyi kararlarını önemsemediği gerekçesiyle kınadı. ABD hoşuna gitmeyecek bir çözüm önerisi taslağını veto etti. 9 Haziran'da ABD bir çözüm önerisini yine veto etti. 7 Kasım'da ABD İsrail'in insan hakları ihlallerini kınayarak 3. Çözüm önerisini de veto etti¹³.

14 Ekim 1990'da, İsrail açıkça Güvenlik Konseyi Çözüm Önerisi 672'ye uymayacağını deklare etti ve İsrail insan hakları ihlallerini araştırarak olan Genel Sekreterlik delegasyonunu kabul etmeyi reddetti. Bir sonraki çözüm önerisi 673 küçük bir etki yaptı ama İsrail BM araştırmalarını engellemeyi sürdürdü.

İntifada ne askeri bir savaş ne de gerilla savaşıydı. Olanlarla ilgili kontrolü az olan Filistin Kurtuluş Örgütü ayaklanmanın bu kadar kötüye gideceğini beklemiyordu. Ayaklanma tabandan gelmişti ve kendilerinin bir girişimi değildi. Ayaklanma Filistinlilerin pozitif olarak gördükleri bazı sonuçlar doğurdu¹⁴:

- İntifada Filistinlilerin müzakereye katılmalarını, Madrid Konferansı ve Oslo Anlaşmalarına katılmalarını sağladı^[64].
- İntifada Filistin sorununa uluslararası farkındalık sağladı.
- Filistinliler, İsrail-Filistin sorununda iki taraf olduğunu gösterdi ilk defa.
- İntifada Yaser Arafat ve taraftarlarına özgüven verdi ve politik programlarını ılımlılaştırdılar. Kasım 1988'de Arafat, Filistin Milli Konseyi'nde tarihi İsrail'in

¹¹ İdwar Dahabi, Hukuk ve Sosyal Sistem Tarihi, 1976, s. 135-172.

¹² Jafar Abdel Salam, Kudüs Şehrinin Uluslararası Yasal Statüsü, 1999, s. 86-93.

¹³ Jamil Hilal, Territory Under Israeli Occupation, PLO, 1974, p. 53-89

¹⁴ Nayef Hawatmeh, Arap Solu: Büyük İlerleme Vizyonu, Ürdün, Al Jalil yayın evi, 2009, s. 88-89

meşruyetini tanıma kararıyla ilgili çoğunluğun oyunu aldı. 1947'den beri bütün Birleşmiş Milletler çözüm önermelerini tanıdı ve iki devlet çözümünü desteklediğini belirtti.

İkinci İntifada

Eylül 2000'den 2005 yılına kadar devam etmiştir. İsrail ve Filistin arasındaki çatışmalar Şubat 2005 yılında Ariel Şaron ve Mahmud Abbas'ın katıldığı Sharm ek-Sheikh Zirvesi ile sona ermiş. Ayrıca Oslo Savaşı olarak da bilinir. Toplam ölü sayısı Filistin tarafında 3000 ve İsrail tarafında 1000 i buldu ve ayrıca 64 yabancı da hayatını ayaklanma sürecinde kaybetti. B'Tselem'in raporlarına göre, 30 Nisan 2008 tarihine kadar öldürülen Filistinlilerin 35.2% si ayaklanmalarda aktif bir şekilde rol aldı, 46.4% ü ayaklanmalara katılmadı ve 18.5% inin katılıp katılmadığı bilinmiyor. Yine B'Tselem raporlarına göre, İsrail tarafında ölenlerin 31.7% si güvenlik güçlerinden ve 68.3% ü sivillerdendi. Diğer yandan, İsrail Uluslararası Terörle Mücadele Enstitüsü'nün 2005 tarihli bir çalışmasına göre, Filistinliler arasında yaşamını kaybedenlerin çoğunluğu mücahiddi. Enstitü, İsraili şiddete başvuranların, 22% olduğu ve sivillerin, 78% olduğu sonucuna vardı. Bundan önceki Birinci İntifada 1987 ve 1993 yılları arasında gerçekleşti¹⁵.

Mescid-i Aksa, 8. Yüzyılda inşa edilen, El Haram El Şerif ya da Yahudiler için Tapınak Tepesi olarak adlandırılan yerdeki, müslümanlar için önemli bir camiye verilen isimdir. Bu yer Yahudiler için en kutsal, Müslümanlar içinse üçüncü en kutsal alandır. "İntifada" ise arapça olup ayaklanma anlamına gelmektedir.

İkinci İntifada, 1987-1993 yılları arasındaki Birinci İntifada'dan sonra gerçekleşen ikinci Filistinli ayaklanmasıdır. İntifada bazen İsraililer tarafından Oslo Savaşı olarak da adlandırılır. Bunun sebebi İsrail'in Oslo Anlaşmaları'nda yaptığı bazı tavizlerdi. Bazıları da Yaser Arafat'ın Savaşı olarak adlandırır. Bunun sebebi ise, ayaklanmanın Arafat tarafından organize edildiği düşüncesidir¹⁶.

Oslo Anlaşmaları ve Yaser Arafat

Oslo Anlaşmalarıyla, İsrail, Gazze Şeridi ve Batı Şeria'dan aşamalı olarak silahlı kuvvetlerini geri çekmeyi ve Filistinlilerin kendi kendilerini yönetme hakkını tanımayı, kabul etti. Böylece bu bölgelerde Filistin yönetimi kurulacaktı. Filistin tarafında ise, Filistin Halk

¹⁵ Hasan Asfour, Palestine is on the Waiting List: Oslo Accords and Negotiations Opportunities, 2016, p.10-50.

¹⁶ Orta Doğu Araştırmaları Merkezi, Filistin Anayasal ve Yasal Güçler, 2006, s. 36-56.

Kurtuluş Örgütü İsrail'i tanıdı ve boşaltılacak yerlerdeki iç güvenliği sağlama sorumluluğunu üstlendi. Filistinlilerin bölgedeki yönetimi gelecek beş yıllık geçiş döneminde geçerli olacak ve bu dönemde kalıcı bir çözüm için müzakereler sürecekti. Ama realitelere bakıldığında, sonuç, iki tarafında Oslo süreciyle ilgili hayal kırıklığına uğraması oldu¹⁷.

Oslo Anlaşmalarının imzalanmasını takip eden beş yılda, 405 Filistinli ve 256 İsraili öldürüldü. İsraililer için bu sayı geçen on beş yıldaki can kayıplarından fazla bir sayıydı (geçen on beş yıldaki can kayıplarının toplam sayısı 216 idi ve bu sayının 172 si Birinci İntifada süresinde öldü).

1995 yılında, Şimon Peres, Oslo Anlaşmalarına karşı olan Yahudi Yigal Amir tarafından öldürülen İzhak Rabin'in yerini aldı. 1996'daki seçimlerde, İsraililer, Likud Partisi adayı Benyamin Netanyahu'nun liderliğindeki sağcı koalisyonu seçti ve Netanyahu'yu 1999 yılında İşçi Partisi'nden Ehud Barak takip etti¹⁸.

Camp David Zirvesi

11-25 Temmuz 2000 tarihlerinde, Camp David'deki Orta Doğu Barış Zirvesi, ABD başkanı Bill Clinton, İsrail Başbakanı Ehud Barak ve Filistin Yönetimi Başkanı Yaser Arafat arasında başladı. Konuşmalar tarafların birbirlerini suçlamasıyla sona erdi. Anlaşmalara engel dört madde vardı: sınırlar, Kudüs ve Tapınak Dağı, mülteciler ve geri dönüş hakları ve İsrail'in güvenlik endişeleri. 13 Eylül 2000 tarihinde, Yaser Arafat ve Filistin Yasama Konseyi, Özgür Filistin Devleti'nin tek taraflı ilanını erteledi¹⁹.

Yerleşimin Devam etmesi

Peres, ABD Dışişleri Bakanı Madeleine Albright'ın isteğiyle, yerleşim yeri inşasını kısıtlı bir şekilde yürüttü ama Netanyahu, İsraili yerleşim alanları içinde yeni yerleşim alanları inşasına devam etti ve Doğu Kudüs'teki Har Homa'da yeni bir yerleşim alanı inşa etme planını gündeme getirdi. Buna rağmen, Netanyahu, 1991-92 Şamir hükûmetinin çok arkasında kaldı ve Oslo Anlaşmalarının herhangi bir yasak koymamasına rağmen yeni yerleşim birimleri inşa etmekten kaçındı. Oslo'dan önce yerleşim birimi inşaları (1991-92):

¹⁷ Joryes, Sabri, İsrail'de, Beyrut, Müessesetü Ed Diraset El Filistiniyye, 1973, s. 129-230.

¹⁸ Raja Shehadeh- Jonathan Kuttub, Batı Şeria ve Hükümül Kanun, Beyrut, Al Mahkeme Yayın Evi, 1982, s. 65

¹⁹ Hamdan Badr, İsrail'in Kuruluşunda Hagan'ın Rölü, Al Jalil Yayın evi, 1986, s. 243.

13.960; Oslo'dan sonra (1994-95): 3,840, 1996–1997: 3,570²⁰.

Barak daha ılımlı bir yerleşim sistemi üzerinde uğraştı. Amacı daha militan kanalı marjinalleştirmekti. Kasım 1998'deki Wye Nehri Anlaşmasından sonra kurulan 12 yeni karakolları kapatacağı garantisini verdi, ama halihazırda Batı Şeria'da bulunan yerleşim alanlarını 3000 yeni evle genişletme planı yaptı. Bu plan Filistinli liderler tarafından kınamayla karşılandı. Oslo Anlaşması'nda halihazırda bulunan yerleşim birimleri içinde yeni inşaalara karşı yasak olmasa da, Filistinli anlaşma destekçileri, inşaanın devam etmesinin anlaşmanın ruhuna ters düşeceğini, kalıcı çözümü kötü etkileyeceğini ve Barak'ın barışa olan isteğinin samimi olmadığını göstereceğini belirttiler. Filistinliler sadece İsrail'in terk ettiği A ve B bölgelerinde değil, ayrıca İsrail'in yönetimindeki C bölgesinde yerleşim birimi inşasına koyuldu²¹.

Bazıları Yaser Arafat ve Filistin Yönetimi'nin intifadayı önceden planladıklarını iddia etti. Bu iddia için genelde, Aralık 2000'deki, zamanın Filistin Yönetimi İletişim Bakanı İmad Falouji'nin yaptığı konuşmayı alıntı olarak kullanırlar. Konuşmasında Falouji, intifadanın Arafat'ın Camp David Zirvesi'nden dönmeden önce dikkatlice planlandığını belirtti. David Samuels, 28 Eylül öncesi askeri hazırlıklar hakkında kanıtlar barındıran, Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi eski askeri komutan Memduh Nofal'ı alıntı yapar. Nofal, Arafat'ın “şimdi kavgaya gidiyoruz, o yüzden hazır olmalıyız” dediğini belirtti. Barak, Mayıs ayında, her türlü ihtimale karşı herhangi bir intifada girişimini engellemek için planlarını hazırlamıştı. İsrail Güvenlik Güçlerine ait sniperlar, ayaklanmanın ilk günlerinde birçok sayıdaki Filistinlinin ölümüne sebep oldu. Bu Barak'ın taktiklerinden biriydi²².

Arafat'ın intifadayı planladığı fikrine bir destek te Hamas lideri Mahmud El-Zahar'dan geldi. Eylül 2010'da, Arafat'ın 2000'deki Camp David Zirvesi'nin istediği gibi sonuçlanmayacağını fark edince, Hamas, El Fetih ve El-Aksa şehitleri tugayına, İsrail'e karşı askeri operasyonlar düzenlemesi emrini verdi. Mosab Hassan Yusuf, İkinci İntifada'nın, Arafat tarafından organize edilmiş bir politik manevra olduğunu iddia etti. Yusuf'a göre, Arafat, uluslararası kurbanlık sembolü olarak çok zenginleşti. Bu statüyü bırakıp, işleyen bir toplum kurma sorumluluğunu almaya hazır değildi.

²⁰ Muhannad Abdulhamid, İhtira Şaab ve Tafdîk Âhar, (Bir halk icat edip bir araziye parçalamak), Ramaalh, Masarat araştırma merkezi, 2015, s. 72.

Arafat'ın eşi Suha Arafat, Aralık 2012'de Dubai televizyonuna, ayaklanmayı kocasının planladığını anlattı. "Camp David müzakereleri fiyaskosundan hemen sonra, onunla Paris'te buluştuk... Bana Camp David'in başarılı olamadığını, Paris'te kalmam gerektiğini söyledi. Neden diye sordum. Intifada başlatacağını, ondan Filistin meselesine ihanet etmesini istediklerini ve prensiplerden vazgeçmesini istediklerini söyledi. " Mayıs 2000'de İsrail'in Lübnan'dan çekilmesiyle birlikte, Filistin Kurtuluş Örgütü yetkilisi Faruk Kaddumi gazetecilere: "Biz optimistiz. Hizbullah'ın direnişi haklarını arayan diğer araplara örnek olarak gösterilebilir" dedi²³.

Mitchell Raporunda (Barış sürecinin başarısız olmasının nedenleri üzerinde çalışan komiteye ait rapor) İsrail Hükûmeti şunları belirtti:

Şiddetin ortaya çıkmasındaki en büyük katalizör, Camp David müzakerelerinin bozulmasıydı ve uluslararası toplumun Filistin'in konuyu kördüğüne bağlamasını takdir etmesiydi. Şiddet Filistin Yönetimi liderleri tarafından planlanmıştı. Böylece, Filistinli can kayıpları yaratıp diplomatik kazanımlar elde edeceklerdi.

Aynı rapora göre, Filistin Özgürlük Örgütü, İntifadanın planlandığını kabul etmemiş ve Camp David müzakerelerinin, İsrail'in gücünü artırmak için bir girişim olduğunu belirtmişti²⁴:

Filistin Halk Kurtuluş Örgütü perspektifine göre, İsrail, rahatsızlanmalara, aşırı ve yasadışı güç kullanarak tepki verdi. Onlara göre bu tepki İsrail'in Filistinli yaşamlara ve güvenliklerine kasıtlarını sergiledi. Filistinlilere göre, her yerde görülen, 30 Eylül'de babasının arkasında duran Muhammed Al Durrah'ın vurulma görüntüleri, bu anlayışı destekledi.

Raporun sonuçlarına göre: Şaron'un gezisi El Aksa Ayaklanmasına sebep olmadı. Ama gezinin zamanlaması yanlıştı ve provokatif etkileri önceden görülmeliydi ve ayrıca: Elimizde Filistin Yönetiminin eline geçen ilk fırsatta şiddet içeren bir ayaklanma hazırlığı yaptığına dair sonuç verecek kanıtlar yok ve aynı şekilde, İsrail'in de böyle bir

²¹ Allm Gerson, Israel, The West Bank and International Law, London: frank Cass, 1978, p. 161

²² Adel Samara, Sionizmin Siyasi Ekonomisi, ktab INC, 2017, s. 66-70.

²³ Don Peretz, "Problem of Arab Refugee Compensation", Middle East Journal 8, NO. 4, (Autumn 1954), P. 403- 416.

²⁴ Meron Benvenisti, Batı Şeria Data Base Projesi: İsrail Politikalarının Devamı, Washington D.C. Londra: Amerikan kamu politikası araştırması enstitüsü, 1984, p. 30

durumda ölümcül cevaplar vereceğine dair planlar yaptığını da sonuçlandıramayız. Mitchell raporu mayıs 2001'de yayınlandı. 29 Eylül 2001'de Marwan Barghouti, Al-Hayat'a verdiği bir röportajında, intifadaki rolünü açıkladı.

Eylülün sonunda olaylar patlamadan önce son günleri yaşadığımızı biliyordum, ama Şaron'un El Aksa Camii'ne varması, intifadanın patlaması için en uygun zamandı... Şaron'un gezisinden önceki gece, yerel bir televizyondaki panele katıldım ve halka ertesi sabah El-Aksa Camii'ne gitmeleri çağrısında bulunabildim. Şaron'un huzurlu bir şekilde El-Haram El Şerif'e varıp geri gitmesi imkansızdı. Bitirdim ve sabah El-Aksa'ya gittim... Aramızda bulunan farklı görüşlere sahip insanlar yüzünden başarılı çatışmalarda bulunamadık... Şaron gittikten sonra, iki saat orada kaldım ve nasıl cevap vereceğimiz üzerinde tartıştık ve bütün şehirlerde aynı anda nasıl yanıt verebileceğimizi konuştuk. Bütün Filistinli bölgelerle iletişime geçtik²⁵.

Filistinliler tarafından El Aksa İntifadası olarak adlandırılan bu ayaklanma, sivil popülasyonun ayaklanmasını ve İsrail Güvenlik Güçleri ile Filistinli siviller arasındaki askeri çatışmaları içerdi. Ariel Şaron'un, müslümanlar arasında El-Haram El Şerif olarak bilinen, hem Müslümanlar hem de Yahudiler için kutsal olan, Tapınak Tepesi'ni ziyaret ettiği esnada Filistinliler arasında protesto başladı ve bu protesto İsrail güvenlik güçleri ve protesto eden kalabalık arasında çatışmanın başlamasına sebep oldu. Ayaklanmanın, bir sonraki, 29 Eylül Cuma günü, namaz ibadetini gerçekleştiren müslümanların yakınlarında İsrail polisinin ve askerlerinin bulunmasının sebep olduğu çatışmalardan ve ölümlerden dolayı başladığına inananların var olmasına rağmen, İkinci İntifada, 28 Eylülde Likud Partisi başbakan adayı Ariel Şaron'un 1000 güvenlik görevlisiyle Tapınak Tepesine varmasıyla başladı. Ziyareti esnasında Şaron; "Tapınak tepesi ellerimizdedir ve ellerimiz de de kalacaktır. Yahudilerin en kutsal mekanlarından biri olarak, burayı ziyaret etmek her Yahudinin hakkıdır" dedi. Filistinliler bu söyleneni bir provokasyon olarak görüp, İkinci İntifadanın nedeni olarak adlandırırken diğer birçok kişi Yaser Arafat'ın ayaklanmayı önceden hazırladığını iddia etmiştir²⁶.

Bill Clinton gibi bazı isimler, tansiyonun yükselmesinin sebebini Haziran 2000'de gerçekleşip başarısız olan Camp David Zirvesi olarak gördü. Bu isimler, İsraililer ve İsrail

²⁵ Abdul Wahab Al Misiri, Jews-Judaism Zionism, S. 7, kahire, El Shorouk yayın evi, 1999, s. 90-94.

²⁶ Nizam Barakat, Yerleşimcilik ve Savaş - Barış Fırsatları, Amman, Ürdün, Ortadoğu Araştırmalar Merkezi, 2006, s. 160-172

Güvenlik güçleri, 27 Eylül itibarıyla İsraili can kayıplarının başlamasından dolayı, ayaklanmalara Camp David başarısızlığının neden olduğuna inanır. Birçok yerde, anaakım medya, Şaron'un gezisini İkinci İntifada'nın başlama sebebi olarak yansıttı. Şaron'un ziyaretinden sonraki ilk beş günde, protestolar ve çarpışmalar sonucu İsrail polisi ve güvenlik güçleri 47 Filistinliyi öldürüp 1885 ini yaraladı ve Filistinliler ise 5 İsrailiyi öldürdü.

Filistinliler İkinci İntifada'yı, devam eden, İsrail'in topraklarını ele geçirmesine karşı milli kurtuluş çabalarının bir parçası olarak görürler ve İsraililer ise ayaklanmayı Yaser Arafat tarafından organize edilen Filistin terörizmi olarak görürler.

Birinci İntifada da olduğu gibi, Filistinliler, toplu protestolar, grevler, İsraili askerler ve sivillere yönelik saldırılarla ayaklanmayı yürüttü. Saldırı metodları arasında, intihar bombaları, İsrail'e doğru ateşlenen roketler ve havan topları, içinde çocukların da olduğu sivil ve askerlerin alı koyulması, silahla saldırılar, cinayetler, bıçaklamalar, taşlamalar ve linçler vardı²⁷.

İsrail'in ayaklanmaya karşı tavırları içinde kontrol noktaları kurmak ve sıkı sokağa çıkma yasakları vardı. Filistin yönetiminin polis ve hapisane gibi binalarına yönelik stratejik saldırılar, Filistin'in ayaklanmaları durdurmaları için atılan stratejik adımlar arasındaydı. İsrail'in Güney Lübnan'dan çekilmesinden sonra kaybolduğuna inanılan caydırıcı ayaklanma kontrolü tekrar uygulamaya konuldu. Bazı İsraililer de ayaklanmaları Oslo Savaşı ya da Arafat Savaşı olarak da adlandırır. Sebepleri, Oslo Anlaşmalarındaki Filistin tarafından kaybedildiği düşünülen noktalar ve Arafat'ın ayaklanmayı düzenlediğinin düşünülmesidir. Hem İsrail hem de Filistinliler, Oslo sürecinin başarısızlığından dolayı bir birini suçlamaktadır.

11-25 Temmuz 2000 Camp David Zirvesi, Birleşik Devletler Başkanı Bill Clinton, İsrail Başbakanı Ehud Barak ve Filistin Yönetimi Genel Başkanı Yaser Arafat arasında gerçekleşti. Barak ve Arafat daha sonra zirvenin başarısızlığıyla ilgili birbirlerini suçladı. Zirvede anlaşmaya varılmasını engelleyen dört esas engel vardı: sınır, Kudüs ve Tapınak

²⁷ Joel Singer, "İsrail Tarafından Yönetilen Bölgelerdeki bir Sivil İdarenin Kurulması" İsrail'de İnsan Hakları Kitabı, Tel Aviv Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, c. 12, 1982, s. 275.

Tepesi, Filistinli mülteciler ve geri dönüş hakkı ve İsrail'in güvenlik endişeleri²⁸.

Şaron'un Tapınak Tepesi'ne Gezisi

28 Eylülde, İsrail muhalefet lideri Ariel Şaron, Likud partisinden bir delegasyon ve yüzlerce ayaklanma polisiyle, Müslümanlar için üçüncü en kutsal yer olan El Aksa Camii'nin içinde bulunduğu Tapınak Tepesi'ni ziyaret etti. Bu alan İsrail'in 1980'de Doğu Kudüs'ü topraklarına eklemesiyle, İsrail'in egemenliğine girdi. Alan, Yahudiler için en kutsal alandır. Şaron, İsrail İçişleri Bakanının, Filistin Yönetimi güvenlik şefinden gezi esnasında bir problem çıkmayacağına dair aldığı teminattan sonra, bölgeye girme izni aldı. Şaron aslında El Aksa Camii'nin içine girmedi ve normal turist saatlerinde alana girdi. Colin Shindler olanları şu şekilde açıkladı: "İsrail istihbaratı, İçişleri Bakanı Şlomo Ben-Ami'ye beklenen planlanmış bir şiddet riski olmadığını belirtti. Bu üstü kapalı bir şekilde Filistin Önleyici Güvenlik Başkanı Jibril Rajoub tarafından teyit edildi. Rajoub Şlomo'ya, Ariel Şaron'un Haram'ı gezebileceğini fakat Camii'ye güvenlik sebeplerinden dolayı girmemesi gerektiğini söylemişti".

Şaron'un alandan ayrılmasından kısa bir süre sonra, Kudüs'te yaşayan sınırlı protestocular alanın dışında isyanı patlattılar. İsrail polisi göz yaşartıcı gaz ve plastik mermilerle cevap verdi. Filistinliler ise taş ve mermiler atıyordu ve 25 polisi yaraladı. Üç Filistinli plastik mermilerden yaralandı²⁹.

Şaron'ın bölgeyi ziyaret etmesindeki amaç, İsraililerin Tapınak Tepesi'nde bulunma hakkına sahip olduğunu anlatmaktı, buna rağmen, Likud sözcüsü Ofir Akunis'e göre, amaç, Likud iktidarı geldiğinde Tapınak Tepesi'nin İsrail egemenliğinde kalacağını göstermektir. Ariel Şaron'un hükümeti, bölgeyi Filistinlilerin eline vermekle suçlamasına cevap olarak, İsrail hükümeti Şaron'a bölgeyi ziyaret etmesi için izin verdi. Niyetini öğrenince, Yaser Arafat, Saeb Erakat ve Faysal Hüseyini gibi önemli Filistinli isimler, Şaron'dan ziyareti iptal etmesini istediler.

Filistinliler 10 gün önce, Sabra ve Şatilla katliamını anmışlardı. Kahan Komisyonu, Sabra ve Şatilla Katliamı gerçekleştiğinde Ariel Şaron'un Savunma Bakanı olduğunu gerçeğinden dolayı, Filistinlilerin Şaron'u katliamdan sorumlu tuttuklarını

²⁸ Abbas İbrahim, İsrail'in Irkçılığı: 1948 Filistinlileri Örneği, Beyrut, Al Zaytouna araştırma ve danışma merkezi, 2008, s. 13-60.

belirtti. Filistinlilere göre Şaron katliam ve intikam tehlikesini göz ardı etmişti ve bu katliamı durdurmak için önlemler almamıştı. Şaron'un İsrail'in kontrolü altındaki Beyrut'ta bulunan popülasyonu korumada gösterdiği bu ihmalkarlık, görevini yerine getirmemek olarak görüldü ve istifası önerildi ama Şaron istifa etmedi. Daha sonra bir barış yürüyüşünde bir İsrailinin ölmesiyle görevinden ayrıldı ama İsrail kabinesinde kaldı. Filistinliler Şaron'un ziyaretini bir provokasyon ve istila gördüler çünkü yüzlerce korumayla gelmişti. Eleştiriler, Şaron'un, ziyaretinin şiddeti tetikleyeceğini bildiğini ve ziyaretinin politik olduğunu belirtti. Yossef Bodansky'e göre, Clinton'ın önerisi Yahudilerin Tapınak Tepesi'ni ziyaret etme ve o bölgede dua etme haklarına yönelik garantiler verdi... Şaron, Yahudilerin Tapınak Tepesine ziyaretlerinde bir sorun olmayacağına ikna olduğunda, İsraili dindarlar ve milliyetçi sağcı grupların barış sürecine karşı çıkacakları çok neden kalmayacaktı. Şaron, Tapınak Tepesi'ni ziyaret edeceğine dair kararını açıkladığında, Ehud Barak istihbarat şefi Ami Ayalon'a Jibril Rajoub'a ulaşmasını ve güvenli bir ziyaret için gerekenin yapılmasını istemesi emrini verdi. Rajoub, Şaron'un camiye girmemesi ve orta yerde ibadet etmemesi halinde pürüzsüz bir ziyaret olacağı sözünü verdi. Barak ayrıca Arafat'a ulaşarak, camiye girmemesi durumunda Şaron'un ziyaretinin pürüzsüz gerçekleşeceğine dair teminatlar aldı. Bir grup Filistinli ileri gelenler ve üç Arap Knesset üyesi ziyareti protesto etmek için bölgeye geldiler. Filistinli ileri gelenler arkada izlerken, genç Filistinliler taş attılar ve İsrail güvenlik güçlerini geçerek Şaron'a ve yanındakilere ulaşmaya çalıştılar. Şaron'un ziyareti bunlara rağmen sessiz ve düzgün bir şekilde gerçekleşti. Dua etmedi, beyanda bulunmadı ya da Müslümanlar tarafından provokatif olarak görülecek bir şey yapmadı. Bir taş yağmuru altında Ağlama Duvarı'na ulaşmasına rağmen, soğuk kanlı davrandı ve "Buraya Müslüman ve Yahudilerin beraber yaşayabileceklerine inanan biri olarak buraya geldim" dedi, gazetecilere. "Beraber inşa edip büyüyebileceğimize inanıyorum. Bu huzurlu bir gezi oldu" dedi³⁰.

New York Times'a göre, Arap Dünyas'ındaki birçok insan, Şaron'un ziyaretini İkinci İntifada'nın başlangıcı ve barış sürecinin raydan çıkmasının nedeni olarak gördü. Juliana Ochs'a göre, Şaron'un ziyareti ikinci intifadanın sembolik teşvikiydi.

İntifadanın İlk Günleri

29 Eylül 2000 tarihinde, Şaron'un ziyaretinden bir gün sonra, Cuma namazı sonrası,

²⁹ Lax Takkenberg, The Status of Palestinian Refugees in International Law, Oxford: Clarendon Press, 1998, P.8.

Kudüs'ün Eski Şehir çevresinde büyük ayaklanmalar patlak verdi. Filistinlilerin Tapınak Dağı üzerinden, dua eden Yahudilerin üzerine taş atmaya başlamasından sonra, İsrail polisi dört Filistinli genci kauçuk kaplı çelik mermilerle ateş ederek öldürdü. Polis daha sonra normal mermiler kullanmaya başladı. 200 kadar Filistinli ve polis yaralandı. Eski Şehir'deki Zeytin Dağ'ında da üç Filistinli öldürüldü. Günün sonunda, 7 Filistinli öldürüldü ve 300 Filistinli de yaralandı 70 İsrail polisi yaralandı çarpışmalarda.

Sonraki günlerde Batı Şeria ve Gazze'de protestolar başladı. İsrail polisi gerçek mermi ve kauçuk kaplı çelik mermilerle cevap verdi. İlk beş günde, 47 Filistinli öldü ve 1885 i yaralandı. Tarafların arasında arabulucu olan Fransa başkanı Jacques Chirac, Ehud Barak'ı protesto etti ve bir gün içerisindeki yaralanan ve ölen Filistinlilerin arasındaki oranın, başkalarını Filistinlilerin şiddetten sorumlu olduklarına inandıramayacak kadar kötü olduğunu belirtti. Ayrıca Barak'a, taş atan kişilere helikopterden ateş ederek cevap vermeleri ve uluslararası sorgulamalara izin vermemelerini, Arafat'ın üçlü müzakerelere çağrısına cevap vermemeleriyle eş tuttu. 27 Eylül'de, Gazze Şeridi yerleşim birimlerinden Netzarim'in yakınında Filistinli militanlar tarafından gerçekleştirilen bombalama sonrası bir İsraili asker öldürüldü ve başka bir asker de hafif yaralandı. İki gün sonra, Filistin polis memuru Nail Süleyman, ortak devriye sırasında bir İsrail Sınır Polisi aracına Batı Şeria'daki Qalqiliyah şehrinde ateş etti ve Yosef Tabeja'yı öldürdü. Ayaklanmaların ilk günlerinde, İsrail Güvenlik Güçleri aşağı yukarı 1.3 milyon kurşun kullandı. Uluslararası Af Örgütü'ne göre, ilk Filistinli can kayıpları, sadece protestolara katılanlardandı. Örgüt daha sonra ilk ay içinde öldürülen Filistinlilerin 80% inin, İsrail güvenlik güçlerine tehlike teşkil etmedikleri yerlerde bulduklarını belirtti. 30 Eylül 2000 tarihinde, bir kameraman, Gazze şeridindeki bir dar sokakta, babasının arkasında saklanırken öldürülen Muhammed El-Durrah'nın ölüm anını çekti. Onu öldüren ateşin hangi taraftan geldiği hala kesin olarak bilinmemektedir.

“Ekim 2000” olayları, İsrail'deki Arap vatandaşlar ve İsrail polisi arasında birkaç gün süren kargaşa ve çarpışmalara denir. Olaylar ayrıca Arap ve Yahudilerin geniş çaplı ayaklanmalarını içerdi. 12 İsraili Arap vatandaş ve Gazze'den bir Filistinli İsrail polisi tarafından öldürüldü.

1 Ekimde, İsrail kuzeyinde genel grev ve protestolar başladı ve birkaç gün sürdü.

³⁰ Ed. Jawad Al Hammad, Introduction to The Palestinian Cause, jorden, middle east studies center, 2004, p. 695

Gösteriler zaman zaman İsrail Polisine taş atma, molotofkokteyli ve mermili ateşleri içeren çarpışmalara döndü. Polis göz yaşartıcı gaz kullandı, kauçuk kaplamalı plastik mermiler ve bazen gerçek mermilerle ateş etti. Bazen bu durum gösterileri önleme protokolünü aştı ve komisyona göre ölümlerin nedeni de buydu. 8 ekimde, Tel Aviv’de, binlerce Yahudi İsraililer şiddet eylemlerine katıldı. Bazıları Araplara taş attı ve Arap mal varlıklarına zarar verdi³¹.

Protestolardan sonra, Yahudi ve Arap vatandaşlar arasında yüksek derecede gerginlik vardı ve Arap vatandaşlarla polis arasında da büyük bir güven sorunu vardı. Yargıç Theodor Or’un başkanlığı yaptığı soruşturma komitesi, ayaklanmayı inceledi ve İsrail polisinin böyle bir ayaklanmayı kontrol etmekte hazır olmadığı kanısına vardı. Birçok yüksek rütbe polisini kötü muamelesiyle suçladı. Or Komisyonu Başbakan Ehud Barak’ı eleştirdi ve Şlomo Ben-Ami’nin Kamu Güvenliği Bakanlığı görevinden ayrılıp bir daha aynı görevi yapmamasını önerdi. Komite ayrıca Arap liderlerini ve Knesset vekillerini olanlara destek verip atmosferi etkileyerek tansiyonu yükseltmelerinden dolayı suçladı³².

Ramallah’taki Linç Ve İsrail’in Cevabı

12 Ekimde, Filistin Yönetimi polisi, yanlışlıkla Ramallah’a giren iki İsraili yedek askeri tutukladı. Tutuklanan askerlerin gizli bir İsrail birimine ait olduklarına dair söylentiler yayıldı ve kısa sürede Filistinli bir kalabalık karakolu bastı. İki asker dövüldü, bıçaklanarak karınları deşildi ve cesetlerden biri yakıldı. Bir İtalyan televizyonu grubu ölümleri kaydedip uluslararası yayınlara ilettiler. Bir İngiliz gazetecinin kamerası protestocular tarafından kırıldı. Ölümünün nasıl gerçekleştiği İsrailileri şok etti. Buna cevaben İsrail misilleme hava saldırılarında bulundu. Saldırılarda Batı Şeria ve Gazze Şeridi’ndeki Filistin Yönetimine ait hedefler vuruldu. Ölümünün gerçekleştiği karakollar boşaltıldı ve operasyonlar esnasında yok edildi. İsrail daha sonra ölümlerden sorumlu olan kişilerin izini sürdü ve tutukladı³³.

İsraili Güvenlik Güçleri ve Filistinliler arasındaki çarpışmalar 1 kasımda şiddetlendi. Üç İsraili asker ve altı Filistinli öldürüldü ve dört İsraili askerle 140 Filistinli yaralandı. Sonraki günlerde, İsraili güçlerin düzeni tekrar sağlamaya çalışmalarıyla birlikte kayıpların sayıları arttı. Kasım ayının her gününde çatışmalar devam etti. Toplamda 122 Filistinli ve 22

³¹ ohsen Saleh, FKO ve Filistin Ulusal Konseyi, Beyrut, Al Zeytouna araştırma ve danışma merkezi, 2014, s. 360.

³² Jawad Al Hamad; Abdul Fattah Al Rashdan, Filistinli Mültecilerin ve Diaspora Filistinlilerinin Geleceği, Ürdün, Orta doğu araştırmalar merkezi, 2003, s. 476-477.

³³ 0 İbrahim Al Zamili, İngiliz Raporlarında Filistin, Dar İbn Rüşd, 2016, s. 18-23.

İsrailli öldü. 27 Kasım'da, Ramazan ayının ilk gününde İsrail Kami Geçişinden ürün ve akaryakıt geçişini hafifletti. Aynı gün, Kudüs'ün Gilo muhitinde, Beit Jala'dan Filistinliler ağır makineli silah saldırısı gerçekleştirdi. İsrail kısıtlamaları bir hafta sonra artırdı ve Filistinliler İsrail Güvenlik Güçleriyle çarpışmaya devam etti. Toplamda 51 Filistinli ve 8 İsrailli Aralık ayında öldü.

İsrail ve Filistin Yönetimi arasında yapılan Taba Zirvesi, Ocak 21 -27 2001 arasında, Sina Yarımadası'ndaki Taba'da gerçekleşti. İsrail başbakanı Ehud Barak ve Filistin Yönetimi Lideri Yaser Arafat geçmiş barış müzakerelerinden oldukça fazla yol kat etti ve bir anlaşmaya oldukça yaklaştılar fakat bu zirvede amaçlarına ulaşamadı.

17 Ocak 2001 tarihinde, Ofir Rahum adlı İsrailli genç, El Fetih'in silahlı örgütünün bir elemanı olan Mona Jaud Awana tarafından kandırılıp Ramallah'a getirildi ve öldürüldü. Awana, Ofir'le internet üzerinde tanışıp birkaç ay boyunca internet üzerinden iletişimde kaldı. Daha sonra Ofir'i Ramallah'a tanışmak için çağırdı. Geldiğinde üç silahlı tarafından yakalandı ve 15 ten fazla mermi sıkıldı üzerine. Awana daha sonra, askeri ve polis operasyonlarında tutuklandı ve ömür boyu hapse çarptırıldı. Ocak ayında 18 Filistinli ve 6 İsrailli öldürüldü.

Ariel Şaron, o dönemde Likud Partisi içinden Ehud Barak'a karşı seçimlere girdi. Şaron, 6 Şubat 2001 tarihindeki özel başbakanlık seçiminde İsrail başbakanlığına seçildi. Şaron daha sonra Yaser Arafat'la yüz yüze tanışmayı reddetti. Mart ayındaki çatışmalar, çoğunluğunun sivil olduğu 8 İsraillinin ve 26 Filistinlinin ölümüyle sonuçlandı. Hebron'da Filistinli bir Sniper, Şalhevet Geçidi'nde on aylık bir bebeği öldürdü. Bu ölüm İsraillileri şok etti. İsrail polisinin soruşturmalarından sonra bu atışın kasıtlı olduğu kanısına varıldı. 30 Nisan 2001 tarihinde, yedi Filistinli militan bir patlamada öldü, ölenlerden biri Ofir Rahum'un katline karışanlardan biriydi³⁴.

7 Mayıs 2001'de İsrail güvenlik güçleri, Filistin Yönetimi kontrolündeki Gazze'ye doğru ilerleyen Santorini adlı gemiyi ele geçirdi. Gemiye silahlar yüklenmişti. İsrailli soruşturmalar sonunda, silahların Ahmet Jibril'in Filistin Halk Kurtuluş Örgütü – Genel Komutası tarafından satın alındığı sonucuna varılmıştı. Geminin ve içindekilerin toplam değeri

³⁴ Eugene V. Rostow, "Palestinian Self-Determination: Possible Futures For the Unallocated Territories of The Palestine Mandate", Yale Studies in the World Public Order Journal, vol. 5, 1978-1979, pp.147-172.

10 milyon dolardı. Raporlara göre, gemideki tayfa içinde silah bulunan iyice kapanmış varilleri varışta indirecekti. İndirecekleri yer daha önce Filistin Yönetimi tarafından seçilmiş özel bir yerdi.

8 Mayıs 2001 tarihinde 13 yaşındaki Yaakov Koby Mandell ve Yosef İşran (14 yaş) köylerinin yakınlarında yürüyüş yaparken kaçırıldı. Cesetleri sonraki sabah yaşadıkları yerin yakınlarında bir mağarada bulundu. USA Today gazetesi, polisler göre, iki gencin bağlanıp, bıçaklanarak ve taşlanarak öldürüldüklerini yazdı. Mağaranın duvarlarına gençlerin kanları sürülmüştü. 18 Mayıs 2001'de, İsrail, 1967 yılından sonra ilk defa savaş uçakları kullanarak saldırılarda bulundu. Bu saldırılardan önce müdahaleler ve hava saldırıları silahlı helikopterler aracılığıyla yapıldı. 12 Filistinli, Filistin Yönetimi kontrolü altındaki yerlerde öldürüldü. 1 Haziran 2001 tarihinde İslami Cihad'a üye bir intihar bombacısı, Tel Aviv sahilindeki Dolphinarium adlı kulüpte kendini patlattı. Çoğunluğu lise genci olan 21 İsrailli sivil öldü ve 132 si yaralandı. 469 Filistinli ve 199 İsrailli 2001 yılında öldürüldü. Dünya Af Örgütü'nün intifadanın ilk yılı sonundaki raporunda şunları belirtti³⁵:

"Kanun dışı ölümlerin ve yaralanmaların çoğunu İsrailli güçler gerçekleştirdi. Özellikle İsrail güçleri Amerika'dan gelen helikopterle tehlikenin az olduğu yerlere saldırılar gerçekleştirdi. Hamas ve İslami Cihad, düzenli olarak, genelde İsrail içindeki kamu alanlarına bombalar yerleştirerek çok sayıda insanların öldürülmesini amaçladı. İki kuruluşta bir kahramanlık havası yaratarak sıkça intihar komandoları kullandı."

Filistinli teröristler 2001 sonlarında doğru intihar saldırılarına devam etti. Bunların arasında Sbarro Katliami (7 si çocuk olan 15 sivilin ölümüne sebep oldu), Naharya Tren İstasyonu intihar bomba saldırısı ve Pardes Hanna otobüsü bomba saldırısı (her iki saldırıda da 3er kişi öldü, Ben Yehuda Sokağı bomba saldırısı (11 sivil öldürüldü, çoğunluğu çocuktu) ve Haifa 16 nolu otobüsü bomba saldırısı (15 sivil öldü) vardı³⁶.

Ocak 2002'de, İsrail Güvenlik Güçleri Shayetet 13 adlı deniz komandoları, İran'dan İsrail'e doğru hareket eden Karine A adlı kargo gemisini ele geçirdi. Geminin içerisinde Filistinli militanların İsrail'e karşı kullanmaları için silahlar vardı. Soruşturmalarda, bu kargonun oluşmasında Filistin Yönetimi'nin ve Yaser Arafat'ın da payının olduğu İsrail

³⁵ Hasan Ömer, İsrail ve Uluslararası Kanun, Beyrut, Al Zaytouna araştırma ve danışma merkezi, 2011, s. 96.

³⁶ Abdurrahman Muhammed Ali, İsrail ve Uluslararası Hukuk, Al Zaytouna araştırma ve danışma merkezi, 2010, s. 347.

tarafından bulundu. Filistinliler, İsraili sivillere karşı intihar saldırılarına başladı. 3 Martta, Filistinli bir sniper, Ofra yakınlarındaki kontrol noktasındaki 10 İsraili sivil öldürdü ve 4 kişiyi yaraladı. Hamad daha sonra yakalandı ve müebbet hapse mahkûm edildi. 2002 nin kanlı mart ayında, 30 sivilin ölümüne sebep olan Netanyahu Pesah Katliamı gerçekleşti. Mart ayında 130 dan fazla İsraili öldürüldü. İsrail 2002 Savunma Kalkanı Operasyonu ile cevap verdi. Birleşmiş Milletler, 1-7 Mayıs arası İsrail operasyonlarında 497 Filistinlinin öldüğünü ve 1447 Filistinlinin yaralandığını tespit etti. Bu sayı B'Tselem'e göre 240 idi. Ölenlerin çoğu Filistinli askerlerdi. İsrail tarafında ise 30 kişi öldü ve 127 kişi yaralandı. Operasyon, Filistin Yönetimi'nin kontrolündeki yerlerin ele geçirilmesiyle doruğa ulaştı³⁷.

2 – 11 Nisan arasında, Filistin mülteci kamplarından biri olan Jenin'de bir kuşatma ve şiddetli çatışmalar meydana geldi. Kampın hedef olmasının sebebi, İsrail'deki sivillere yönelik birçok saldırının bu kamptan çıktığına dair bulguları. Jenin savaşı iki taraf içinde alevlenme noktasıydı. Savaş İsrail güvenlik güçleri tarafından kazanıldı. İsrail Güvenlik güçlerinin operasyonu esnasında, Filistinliler, yüzlerce insanın katledildiğiyle ilgili İsrail'i suçladı. Filistin Yönetiminden bir isim, ölü sayısının 500 olduğunu belirtti. Çatışmalar esnasında İsraili yetkililer de ölü sayısının yüzlerce olduğu görüşündeydi. İsrail konuyla ilgili, Güvenlik Konseyi'nde oybirliğiyle kabul edilmiş soruşturma kararına karşı çıktı. Birleşmiş Milletler katliam söylemlerinin aksine raporunda aşağı yukarı 52 Filistinlinin öldüğünü belirtti ve her iki tarafı da Filistinlilerin hayatlarını riske attıkları için eleştirdi. Uluslararası Af Örgütü ve İnsan Hakları İzleme Örgütü kendi raporlarında bazı İsrail Güvenlik Güçleri elemanlarının savaş suçları işlediklerini belirtti ama bir katliamın gerçekleşmediğini teyit ettiler. Her iki kuruluş ta soruşturmaların başlatılması gerektiğini belirtti³⁸.

Çatışmalardan sonra, her iki tarafın kaynaklarının da içinde bulunduğu kaynaklar, Filistinli can kayıplarının 52-56 olduğuna işaret ediyordu. İnsan Hakları İzleme Örgütü ölenler arasında en az 27 asker ve 22 sivil olduğunu belirtti. İsrail Güvenlik Güçleri ise 48 inin militan olduğunu ve 5 kişinin sivil olduğunu ilettiler. İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne göre 140 bina yok edilmişti. İsrail Güvenlik Güçleri, 23 İsraili asker öldürüldüğünü ve 75 inin yaralandığını rapor etti.

³⁷ Hassan Al Masri, İsrail- Terörizm ve Irkçılık Demokrasi, Kahire, Al Shorouk yayın evi, 2009, s. 347.

2 Nisandan 10 Mayıs'a, Beytullahim'deki Doğum Kilises'ini İsrail Güvenlik Güçleri askerleri çevreledi. İçeride Filistinli siviller, militanlar ve rahipler vardı. Kuşatma esnasında İsraili sniperler içerideki 8 militanı öldürdü ve 40'tan fazla kişiyi yaraladı. Bu çatışma, içerideki 13 teröristin Avrupa'ya gönderilmesiyle sonuçlandı.

Yaser Arafat'ın, El Aksa Şehitleri Tugayı'na 20.000 dolar verdiğini belirten, İsrail istihbaratı raporundan sonra, ABD, Filistin Yönetimi'nden demokratik reformlar talep etti. Arafat'tan bağımsız bir başbakanın göreve getirilmesini de ayrıca talep etti. ABD'den gelen baskılar sonucu 13 Mart 2003 tarihinde, Arafat, Mahmud Abbas'ı Filistin başbakanı olarak tayin etti. Abbas'ın atanmasının ardından, ABD yönetimi, Orta Doğu Çözüm Süreci Dörtlüsü'nün barış süreci yol planını destekledi. Plan; askerî grupları dağıtarak, yerleşimleri durdurarak ve demokratik ve barışçıl bir Filistin Devleti kurarak, İsrail – Filistin Savaşı'nı sonlandırmayı amaçladı. Planın ilk aşaması, Filistin Yönetimi'nin gerilla aktivitelerini bastırmasını, saldırıları durdurmasını ve yasadışı silahlara el koymasını talep etti. Silahlı gruplarla yüzleşmekten çekinen Abbas, geçici bir ateşkese varmaya çalışıp, gruplardan, İsraili sivillere yönelik saldırıları durdurmalarını istedi³⁹.

20 Mayıs'ta, İsrail donanma komandoları, Lübnan'dan Gazze Şeridi'ne doğru hareket eden Abu Hassan adlı kargo gemisini ele geçirdi. Gemide roketler, silahlar ve mühimmatlar vardı. İçlerinde kıdemli bir Hizbullah üyesi bulunan, gemideki sekiz mürettebat tutuklandı. 29 Haziran 2003'te, El Fetih, Hamas ve İslami Cihad, tek taraflı bir şekilde geçici ateşkes ilan etti. Bu ateşkes, üç ay boyunca İsrail'e yönelik saldırıların durdurulacağını deklare etti. Bir sonraki ay, şiddet azaldı ama İsraili sivillere yönelik intihar saldırıları ve buna cevaben militanlara karşı İsrail tarafından gelen askerî operasyonlar devam etti.

Üçü militan olan dört Filistinli, Nablus yakınlarındaki Askar'da gerçekleşen, İsrail Güvenlik Güçlerinin zırhlı araçlarla gerçekleştirdiği silahlı baskında, öldürüldü ve İsraili bir asker de militanlardan biri tarafından öldürüldü. Filistinlilerin yakınındaki, kılık değiştirmiş İsraili bir ekip, Abdullah Kavasameh'e Hebron'daki camii den ayrılırken ateş açtı. İsrail terörle mücadele polisi, Kavasameh'in kendisini tutuklamaya kalkınca üzerlerine ateş açtığını

³⁸ Yoram Dinstein, The International Law of Belligerent Occupation, Cambridge Universe, WY press, 2009, P.51

³⁹ Mustafa Al Lidawi, El İrhab El Suhyuni Akidetü Müctemein ve Tarihü Devletin (Devlet Tarihi ve Toplum Akidesi olarak Siyonizm Terörü), Beyrut, Al Hadi yayın evi, 2007, s. 336

belirtti⁴⁰.

19 Ağustosta, Hamas, Kudüs'teki kalabalık bir otobüse intihar saldırısı düzenledi ve 7 si çocuk, 23 İsraili sivil öldürüldü. Hamas, liderleri Abdullah Kavasameh'in de içinde bulunduğu dört Filistinlinin ölümünden dolayı bu intikam saldırısını gerçekleştirdiğini belirtti ve saldırıyı üstlendi. ABD ve İsrail medyası, bu saldırıyı ateşkese son veren saldırı olarak yansıttı. Saldırının ardından, İsrail Güvenlik Güçleri, Hebron ve Gazze Şeridi'ndeki bütün Hamas liderlerinin tutuklanması ya da öldürülmesi emrini aldı. Otobüs saldırısını tasarlayan kişiler yakalanıp öldürüldü ve Hebron'daki hamas liderleri büyük darbe aldı. Nablus, Jenin ve Tulkarem'de sıkı sokağa çıkma yasakları uygulandı. Nablus'ta bu yasaklar 100 günden fazla sürdü. Nazlet'te 60 tan fazla dükkân İsrail'e ait buldozerler tarafından yıkıldı. İsraili sivil yönetim, dükkânların izinsiz inşa edilmelerinden dolayı yıkıldıklarını belirtti. Filistinliler, İsraililerin uyguladığı askeri sokağa çıkma yasaklarını ve dükkânların yıkılmasını, masum Filistinlilere karşı gerçekleştirilen toplu cezalandırmalar olarak algıladı⁴¹.

Arafat'ın etkisiyle, iyi bir yönetim gerçekleştiremeyen Abbas, 2003 eylülünde istifa etti. Ahmed Qurei (Edu Ala) Abbas'ın yerine geçti. İsrail hükûmeti müzakerelerin çözüme ulaşacağı umudunu yitirdi ve tek taraflı bir karar alarak, İsrail ve Filistin toplumlarını fiziksel olarak ayırma kararı aldı. Bu kararla, Batı Şeria duvarını inşa etmeye başladı. İsrail, bu duvarın, Filistinli teröristlerin İsrail'e geçmesini engelleyecek bir yöntem olduğunu bildirdi. Filistinliler, duvarın, Filistinli toplumları birbirlerinden ayırdığını ve gerçekte bunun amacının Filistin topraklarını ele geçirme olduğunu iddia ettiler. 4 Kasım'da, 21 İsrailinin ölümüne sebep veren, Hayfa'daki Maxim restoranında gerçekleşen intihar saldırısından sonra, İsrail, saldırının arkasında İran ve Suriye'nin olduğunu ve İslami Cihad'la Hizbullah'a saldırılar için destek verdiklerini iddia etti. Maxim saldırısından sonraki gün, İsrail Hava Kuvvetlerine ait savaş uçakları, Suriye'nin Ain Saheb kentinde bulunan, Filistinlilerin eğitim üssü olarak bilinen yeri bombaladı. Depolanan savaş malzemeleri yok edildi ve bir sivil güvenlik görevlisi yaralandı⁴².

Gazze'den, Kassam roketleri ve havan mermileriyle tekrar tekrar gelen bombalamalara

⁴⁰ Abdulmejid Avâd, El İrhab El Suhyuni Fil Fikr vel Mümerase (Fikir ve Eylemde Siyonizm Terörü) 2016, s. 117.

⁴¹ Folk, Richard, İsrail Practices Towards the Palestinian People and The Question of Apartheid, 2017, s. 3
Mohsen Saleh, Batı Şeria'da İsrail Yerleşim 1993-2011, Al Zaytouna Araştırma ve Danışma Merkezi, 2012, s.30.5

cevaben, Rafah'ta operasyonlarını yürüten İsrail Güvenlik Güçleri, militanların Mısır'dan kaçak yollarla; silah, mühimmat, kaçak insanlar, sigara, araba parçaları, elektrikli cihazlar, döviz, altın, uyuşturucu ve giysi getirdikleri tünelleri bulup yok etmeye odaklandı. Eylül 2000 ve Mayıs 2004 arasında, Mısır ve Gazze'yi birbirine bağlayan 90 tünel bulunup yok edildi. Rafah'taki baskınlar birçok aileyi evsiz bıraktı. İsrail'in resmi açıklamalarına göre bu evler militanlar tarafından ele geçirilip, İsrail Güvenlik Güçleri'yle girilen çatışmalarda yok edilmişti. Bu evlerden birçoğu İsrail askerlerinin baskınlarından dolayı terk edilmişti ve daha sonra yok edilmişlerdi. İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne göre, 1500 ev, şehirde bir tampon bölge yaratmak için yok edildi ve 1600 civarında kişi evlerinden oldu.

2 Şubat 2004 tarihinde, İsrail Başbakanı Ariel Şaron, Gazze Şeridi'ndeki bütün Yahudi yerleşimcileri transfer edecek planını açıkladı. Muhalefet tarafı bu açıklamayı bir medya propagandası olarak görüp tersledi ama İsrail İşçi Partisi, böyle bir kararı destekleyeceğini belirtti. Şaron'un sağ kanat koalisyon partnerleri Milli Dindar Parti ve Milli Birlik, planı kabul etmedi ve uygulamaya konulması durumunda hükûmetten ayrılacakları sözünü verdiler. Oslo ve Genevre Anlaşmalarının mimarı ve barış aktivisti Yossi Beilin de çekilme planını kabul etmedi. Gazze'den barış olmadan ayrılmanın terörü ödüllendireceğini belirtti. Geri çekilme planının Ariel Şaron tarafından ilan edilmesinin ve Erez geçiş alanı ve Ashdod limanındaki intihar saldırılarının ardından, İsrail Güvenlik Güçleri, cevap olarak Gazze şeridi'ne (Rafah ve çevresindeki mülteci kamplarına) silahlı baskınlarda bulundu ve 70 Hamas militanını öldürdü. 22 mart 2004 tarihinde, İsrail silahlı helikopterlerinden biri Hamas lideri Şeyh Ahmed Yasin'i, iki korumasını ve orada bulunan dokuz kişiyi öldürdü. 17 Nisan'da, Hamas'ın birkaç intihar saldırısı girişiminin ardından, Yasin'den sonra gelip yerine geçen Abdul Aziz El-Rantisi'yi öldürdü oğluyla birlikte⁴³.

Gazze Şeridi'ndeki çatışmalar mayıs 2004'te, Erez ve Kami geçiş alanlarındaki birçok saldırı girişimlerinin ardından, feci şekilde arttı. 2 mayısta, Filistinli militanlar, hamile bir kadını ve dört kızını vurarak öldürdü. Uluslararası Af Örgütü, bu saldırıyı bir insanlık suçu olarak gördüğünü açıkladı ve Filistinli silahlı grupların, İsrail ve İsrail işgali altındaki yerlerde, sivilleri hedef almamaları gerektiği çağrılarını tekrarladılar. Buna ek olarak, 11-12 Mayıs tarihlerinde, Filistinli militanlar iki İsraili zırhlı aracı yok edip 13 askeri öldürdü ve

⁴²

⁴³ Murat KÖYLÜ, İsrail'in kudüs ve Filistin'e yerleşim faaleyetleri ve Filistin halkının geleceği, 2019, s. 72-96

vücutlarını parçaladılar. İsrail Güvenlik Güçleri iki baskın yaparak cesedleri aldılar. Bu baskınlarda 20-40 arası Filistinli öldürüldü ve baskının yapıldığı alana büyük zarar verildi. Daha sonra, 18 Mayıs'ta, İsrail Güvenlik Güçleri, Gökkuşuğu Operasyonunu başlattı. Operasyonun amacı Rafah'taki terör yapılarını vurmaktır, kaçakçılık tünellerini yok etmek ve tank savar silahlarla SA-7 füzelerinin nakliyatını durdurmaktır. Operasyonda 41 Filistinli militan ve 12 sivil öldürüldü ve 45-56 civarında Filistinlilere ait bina yok edildi. İsrail tankları, yaklaşan Filistinli protestocuların üzerine yüzlerce bomba attı ve 10 Filistinli öldü. Protestocular, İsrail askerlerin uyarılarını dikkate almadı. Bu olay operasyona karşı dünya çapında tepkiye sebep oldu⁴⁴.

29 Eylülde, bir Kassam roketinin, Sderot kasabasını vurup iki İsraili çocuğu öldürmesinin ardından, İGG Tövbekarlık Günleri Operasyonunu başlattı. Gazze Şeridi'nin kuzeyinde başlayan bu operasyonun amacı, Sderot kasabasındaki Kassam roketlerinin ve roketleri kullananların yok edilmesiydi. Operasyon 16 Ekimde sona erdi. Büyük zararlar verdi ve 100 den fazla Filistinlinin ölümüne sebep oldu. Ölenlerin az 20 si 16 yaşının altındaydı. Filistinli tıp görevlilerine göre, İsrail güçleri 62 militan ve 42 sivil olduğu bilinen kişiyi öldürdü. Haaretz'in belirttiği sayılara göre, 87 militan ve 42 sivil öldürülmüştü. Saldırılarda Filistin mülteci kampları büyük zararlar gördü. İGG'lerine göre 12 Kassam saldırısı engellenmişti ve birçok terörist öldürülmüştü.

8 Mayıs 2001 de, 1967 yılından sonra ilk defa İsrail savaş uçaklarını kullandı hedeflere saldırmak için. Bu saldırılardan önce, hava saldırıları helikopterler tarafından gerçekleştirilmişti. 12 Filistinli bu saldırılarda öldürüldü. 1 Haziran 2001 de, bir İslami Cihad intihar bombacısı, Tel Aviv kıyısında bulunan Doplhinarium dans kulübünde kendini patlattı. Çoğu lise öğrencisi olan 21 İsraili sivil öldü ve 132 kişi de yaralandı⁴⁵.

21 Ekimde İsrail Hava Kuvvetleri, Hamasın tecrübeli bomba yapıcısı Adnan El-Ghoul'u ve Kassam roketlerini icat eden kişiyi öldürdü. 11 Kasım'da Yaser Arafat Paris'te öldü.

Gazze'deki gerginliğin artması, Mahmud Abbas'ın Suriye'ye gittiği zamana denk

⁴⁴ Fatma Tunç Yaşar-Sevinç Alkan Özcan -Zahide Tuba Kor, Siyonizm Düşünden İşgal Gerçeğine Filistin, 2011, s. 132-138

⁴⁵ Patrick Wolfe, "Setmişirler Colonialism and The Elimination of Native", Journal of Genocide Research, Vol. 8, No. 4 2006, P. 387

geldi. Abbas'ın Suriye'ye gitmesindeki amaç, Filistin'deki fraksiyonlar arasında bir ateşkes yapılmasıydı ve Hamas liderliğini İsraililer üzerinde saldırılar yapmamalarına ikna etmekte. Hamas silahlı saldırılara devam edeceğine dair yemin etti ve Nahal Oz yakındalarına birçok Kassam roketi gönderdi. Roketlerden biri Kfar Darom'daki bir kreşe isabet etti.

9 Aralıkta beş Filistinli silah kaçakçısı öldürüldü ve iki kaçakçı ise Rafah ve Mısır sınırında yakalandı. Aynı gün, Jamal Ebu Samhadana ve iki koruması, bir füze saldırısında yaralandı. Bu Samhadana'nın öldürülmesini amaçlayan dördüncü girişimdi. Samhadana Halk Direniş Komitesi'nin iki liderinden biri ve kaçakçılık tünellerinin arkasındaki ana isimlerden biridir. Samhadana'nın ayrıca, Gazze'de, üç Amerikalının öldüğü diplomatik konvoy saldırısından sorumlu olduğuna inanılır. 10 aralıkta, Gazze Şeridi'ndeki Neveh Dekalim yerleşim birimine Hamas, havan mermisi saldırısında bulundu ve İsraili askerler de, Khan Younis mülteci kampına saldırdı. Saldırıda 7 yaşında bir kız öldü. İGG kaynaklarına göre, saldırı Hamas havan mermilerini kullananlara karşı yapılmıştı. Yaser Arafat'ın ölümünden sonra gerçekleştirilen en büyük saldırı 12 Aralıkta beş İsraili askerin ölmesine ve 10 kişinin yaralanmasına neden oldu. Mısır ve Gazze şeridi arasındaki, askerler tarafından kontrol edilen geçiş noktalarından birinin altındaki bir tünelde 1.5 tonluk patlayıcı patlatıldı ve üç askerin ölmesine neden oldu bu patlama. Filistinli militanlar, sonrasında diğer iki İsraili askeri öldürdü. Söylemlere göre, Hamas ve El fetih birleşerek ortak bir saldırıda bulundular. El Fetih'ten Ebu Majad, saldırıyı El Fetih adına üstlendi. Majad'a göre bu saldırı, İsraililer tarafından zehirlenerek öldürülen Yaser Arafat'ın öcünü almak içindi⁴⁶.

Filistin Cumhurbaşkanlığı seçimleri 9 Ocakta yapıldı ve Mahmud Abbas, seçimleri kazandı. Abbas'ın politikaları, İsrail'le barışçıl müzakereler yapmak ve şiddet kullanmadan Filistin çıkarlarını elde etmeye çalışmaktı. Abbas militanlardan saldırılarını durdurmalarını istedi ve bununla birlikte İsrail tarafından baskınlar karşısında korunacakları sözünü verdi. Güç kullanarak silahsızlandırmaları desteklemedi.

Gazze Şeridi'ndeki şiddet devam etti ve Ariel Şaron, Filistin Yönetimi'yle bütün diplomatik ve güvenlik girişimlerini dondurdu. Sözcü Assaf Shariv, "Abbas terörü durdurmak için gerçek adımlar atmazsa, kendisiyle hiçbir toplantı yapılmayacaktır. İsrail bugün bunu

⁴⁶ Thiab Makhadme; Musa Al Dweik, Yahudi Yerleşimi ve Filistin Halkının Geleceği Etkisi, Amman, Orta Doğu Çalışmalar Merkezi, 2006, s. 208-209 Thiab Makhadme; Musa Al Dweik, Yahudi Yerleşimi ve Filistin Halkının Geleceği Etkisi, Amman, Orta Doğu Çalışmalar Merkezi, 2006, s. 208-209.

bütün Dünya liderlerine bildirdi” dedi. Filistin yönetiminden bir görevli ise, Abbas’ın daha yeni göreve geldiğini ve daha resmi olarak göreve geçmeden nasıl hemen sonuç beklediklerini belirterek eleştiride bulundu⁴⁷.

Uluslararası baskı ve İsrail’in Gazze Şeridi’nde geniş çaplı bir askerî operasyon yapacağı tehdidi üzerine, Abbas, Filistin polisini, Gazze Şeridi kuzeyine Kassam roketleri ve havan mermileri saldırılarını engellemek için konumlandırdı. İsraililere yönelik saldırılar tamamen durmadı ama oldukça belirgin şekilde azaldı. 8 Şubat 2005 tarihinde Şarm El Şeyh 2005 zirvesi toplandı. Şaron ve Abbas, İsrail ve Filistin Yönetimi arasında iki taraflı ateşkes ilan etti. Ürdün ve Mısır’ın da içinde olduğu Şarm El Şeyh’teki bu zirvede el sıkıştılar. Buna rağmen, Hamas ve İslami Cihad, bu ateşkesin kendi üyeleri için bağlayıcı olmadığını belirtti. İsrail, teröristlere ait silahlı merkezlerin temizlenmesi istediğinden geri adım atmadı. Bu gerçekleşmeden Barış Planı’nın gerçekleşmesi mümkün değildi⁴⁸.

Birçok taraf ateşkesin kırılma olduğunu ve sürecin yavaş olması gerektiğini ve bu süreçte ateşkesin şartlarının yerine getirilmesi gerektiğini ve sessizliğin korunması gerektiğini belirttiler. 9 Şubat gecesi, 25-50 civarındaki Kassam roketi ve havan topu mermisi Neve Dekalim yerleşim birimini vurdu bir o kadar da gece yarısında vurdu. Hamas, bu saldırıların, İsrail yerleşim biriminin yakınında ölen bir Filistinlinin intikamı için olduğunu açıkladı. Abbas Filistin Güvenlik Güçlerine bir daha böyle saldırıların gerçekleşmemesini sağlamaları emrini verdi. Abbas ayrıca Filistin Güvenlik güçlerinin kıdemli komutanlarını kovdu. 10 Şubatta İsrail Güvenlik güçleri, Ömer Şucut Ebu Hamis adlı, Nablus’ta yaşayan bir Filistinliyi tutukladı. Hamis, Kudüs’teki Fransız Tepesi’nde bir otobüse intihar saldırısı düzenlemek üzereydi.

1 Şubat 2005 tarihinde, Abbas; Hamas ve İslami Cihad örgütü liderleriyle görüşmeye başladı. Amacı onların kendisini takip etmeleri ve ateşkesin şartlarına uymaları gerektiğini anlatmaktı. Hamas liderlerinden İsmail Haniyah, “Sakinliğe yönelik pozisyonumuz değişmemeye devam edecek ve İsrail bundan sonra gerçekleşecek ihlaller ve şiddetten sorumlu tutulacaktır” dedi.

⁴⁷ Saad Allah İsmail, Modern uluslararası Kamu Hukukuunda Halkların Özgür İradesi, Uluslararası kitap enstitüsü, 1986, S. 132-136.

⁴⁸ John De Gard, Uluslararası Hukuk: İsrail ve Filistin, İsrail ve Uluslararası Hukuk, Ed. Abdel Rahman Mohamed Ali, Beyrut, Al-Zaytouna araştırma ve danışma merkezi, 2011, s.25

Haziran ayı ortasında, Filistinli silahlı gruplar Sderot üzerine daha gelişmiş Kassam roketleriyle saldırılarını artırdı. Bu saldırılar 2 Filistinli, 1 Çinli ve 2 İsrailinin ölümüne sebep oldu. Bu saldırı dalgaları İsrail toplumunda geri çekilme planına olan desteği azalttı. İslami Cihad ve El- Aksa Şehitleri Karargâhı'nın saldırıları Temmuzda arttı ve 12 Temmuzda bir intihar saldırısı Netanya şehrinde gerçekleşti ve 5 kişinin ölümüne sebep oldu. 14 Temmuzda, Hamas, Gazze Şeridi ve dışındaki İsrail yerleşim yerlerine Kassam roketleriyle saldırdı. Saldırıları sonunda bir İsraili kadın öldü. 15 Temmuzda İsrail, hedeflenmiş öldürme politikasını devam ettirdi ve 7 Hamas militanını öldürüp, 4 Hamas'a ait binayı bombaladı. İsrail yerleşim yerleri üzerine yapılan saldırılar ve Filistin polisiyle Hamas arasındaki sokak çatışmaları, 2005 Şarm el-Şeyh Zirvesi'ndeki ateşkesi tehlikeye attı. İsrail Güvenlik Güçleri de Gazze Şeridi etrafında silahlı ve zırhlı birlikler konumlandırmaya başladı⁴⁹.

İntifada'nın Sona Ermesi

İkinci İntifadanın sona ermesi, belirgin bir olayın üzerine olmaması nedeniyle bir tartışma konusudur. Sever Plocker gibi bazı görüş bildirenler, intifadanın 2004 sonuna doğru, Yaser Arafat'ın hastalanıp ölmesiyle bittiğini belirtmiştir. Filistinliler, uluslararası tanınmış liderlerini yitirdiler ve bu da intifadanın gücünü azalttı. Durum Filistinli fraksiyonların birbirleri arasındaki kavgaya dönüştü. Remzy Baroud gibi bazı kişiler ise İsrail'in tek taraflı çekilme kararının intifadanın sonunu getirdiğini belirtmiştir. Filistin lideri Mahmud Abbas, Şarm el-Şeyh Zirvesi'nin intifadanın sonu olacağını işaret etmişti. Zirvede Abbas, şiddetin sona ereceğini bildirmişti ve Ariel Şaron ise 900 Filistinli tutsağın bırakılacağını ve Batı Şeria'dan çekileceğini bildirmişti. Bazı kişiler bu olanları intifadanın sonu olarak bildirdiler. Devamındaki saldırılar Filistin Yönetiminin izni ve desteği olmadan devam etti.

İkinci İntifada ile ilgili veriler farklı kaynaklar tarafından yayınlandı ve toplam ölü sayısı hakkında genel bir anlaşma olmasına rağmen, kayıpların nasıl olduğu ve sayıldıkları hakkında belirsizlikler vardır.

B'Tselem'e göre 30 Nisan 2008'e kadar Filistinliler tarafından yapılan saldırılarda 1.053 İsraili öldürüldü. Ağustos 2004'te Haaretz'teki yazısında, Zeev Schiff, Shin Bet'i kaynak göstererek aynı sayıyı belirtti. Yazısına göre: Bu intifada esnasında 1000 den fazla

⁴⁹ İlan Pappé, The Ethnic Cleaning of Palestine, UK: One world publications, 2007, s. 90-138

İsraili öldürüldü. Ülkenin sadece iki diğer savaşı bu intifadadan fazla can aldı; Kurtuluş Savaşı ve Yom Kippur Savaşı. Filistinli ölümlerin sayısıyla ilgili büyük tartışmalar yoktur. B'Tselem' e göre, 30 Nisan 2008'e kadar 4.745 Filistinli İsrail Güvenlik Güçleri tarafından öldürüldü ve 44 Filistinli de İsraili siviller tarafından öldürüldü. Ayrıca 577 Filistinli ise Filistinliler tarafından öldürüldü⁵⁰.

Eylül 2000 ve Ocak 2005 arasında, İsraili can kayıplarının 69% u erkekti. Filistinli kayıplarının 95% inden fazlası erkekti. "Bu çocukları Hatırla" nın raporuna göre, 1 Şubat 2008 tarihinden itibaren 17 yaş ve altında 119 İsraili çocuk öldürüldü Filistinliler tarafından. Aynı dönemde 982 Filistinli çocuk öldürüldü (17 yaş ve altı) İsraililer tarafından.

B'Tselem' e göre, 30 Nisan 2008 tarihinden sonra öldürülen İsraililerin 31.7% si İsrail Güvenlik Güçlerinden ve 68.3% ü sivillerdendi. Yani 719 İsraili sivil ve 334 İsrail Güvenlik Görevlisi öldürüldü. Yine B'Tselem' e göre, 30 Nisan 2008 tarihinden beri İsrail Güvenlik Güçleri tarafından öldürülen 4.745 Filistinlinin 1.671'i şiddet aktivitelerine katıldı ve 2.204'ü hiçbir olaya katılmadı. B'T Selem'e göre, İsrail Güvenlik Güçlerinin öldürdüğü 870 Filistinlinin şiddete katılıp katılmadığı bilinmiyor.

B'T Selem'in ölen kişilerle ilgili sınıflandırmaları tepkilerle karşılaştı. Emekli Albay, Jonathan Dahoah-Halevi, B'T Selem'in silahlı ayaklanmacılar için şiddete katılmayanlar demesini ve İsrail Hükûmetinin ölümler hakkında veri toplayıp yayınlamamasını yanlış bulduğunu belirtti. Eleştirilerin birçoğu, B'T Selem'in Filistinli militanları sivil ya da şiddete katılmayan kişiler olarak göstermesi üzerine oldu.

İsrail Uluslararası Terörle Mücadele Enstitüsü, raporunda, İsraililer tarafından öldürülen Filistinlilerin 56% sı ayaklanma şiddete katılanlardı. Enstitünün verilerine göre, 406 Filistinli de kendi taraflarındaki insanlar tarafından çatışmalar sırasında öldürüldü. Filistinliler tarafından öldürülen 988 İsrailinin 215'i çatışmalarda görev alanlardı. 22 İsraili de çatışmalar esnasında İsrail askerleri tarafından öldürüldü⁵¹.

24 Ağustos 2004 tarihinde, Haaretz muhabiri Zeev Schiff, Shin Bet verilerini kullanarak can kayıplarıyla ilgili bir rapor yayınladı. Rapordaki rakamlar özetle şöyledir: 1000 üzerinde İsrailinin, El Aksa İntifadası esnasında, Filistinliler tarafından öldürüldü iddia

⁵⁰ Daoud Hamouda, Batı Şeria Ekonomisinin Siyonist Vizyonu, Ramallah, 2009, s.1-5

edilirken, Filistinli kaynaklar, İntifada esnasında 2736 Filistinlinin öldüğünü iddia etmektedir. Shin Bet 2.124 ölü Filistinlinin adına sahip. Bu 2.124 kişiden; 466'sı Hamas üyesi, 408'i El Fetih'in Tanzim ve El Aksa Şehitleri Tugayı üyesi, 205'i Filistinli İslami Cihad üyesi ve 334'ü Filistin Güvenlik görevlisiydi. Raporda öldürülenlerin çatışan taraflardan olup olmadığı belirtilmemiştir⁵².

İsrail Güvenlik Güçleri'nin Batı Şeria'daki Filistinli can kayıplarıyla ilgili sahip olduğu istatistiklere cevap olarak, B'T Selem, 2004 yılında öldürülen Filistinlilerin 3 te ikisinin çatışmalara katılmadığını raporladı. 2003 öncesinde B'T Selem'in metodu, Filistinli askeri gruplar ve siviller arasında ayırım yapmaktı. Çatışmalara katılıp katılmadıklarını dikkate almıyordu B'T Selem ve bu nedenle İsrail tarafında olanlar bu duruma eleştirilerini sıkça ilettiler. Bazı kişiler, Filistin Yönetimi'nin sivilleri çatışmaların olduğu yerlere yönlendirdiğini, protestoların olduğu yerlere gitmeleri çağrısında bulunduğunu ve ölen sivil sayısını artırmaya çalıştığını belirtti.

2009 yılında, tarihçi Benny Morris, "Bir Devlet İki Millet" adlı kitabında 2004 yılında kadar öldürülen Filistinlilerin 3 te birinin sivil olduğunu yazdı. B'T Selem, 30 Nisan 2008 boyunca, 577 Filistinli, Filistinliler tarafından öldürüldü. 120'si İsraille işbirliği yaptığı şüphesinden dolayı öldürüldü. Neden öldürdükleriyle ilgili raporda verilen nedenler arasında, Çapraz atışlar, fransiyonlar arası çatışmalar, kaçırmalar, işbirlikçilerin olması vardı⁵³.

Sonuç

Uluslararası toplum, Filistin-İsrail savaşıyla uzun süredir ilgilenmektedir ve bu müdahaleleri İntifada esnasında artırmıştır. İsrail, ABD'den yıllık 3 milyar dolarlık askeri yardım almaktadır. İsrail gelişmiş bir endüstriyel ülke olmasına rağmen, 1976'dan beri ABD'den en büyük rakamlarda dış yardım alan ülke olmuştur. ABD'den yardım alıp aldığı yardımın nasıl harcandığı takip edilmeyen tek ülke olmuştur İsrail. Filistin Yönetimi yıllık 100 milyon dolarlık askeri yardım almaktadır ABD'den, 2 milyar dolarlık global ekonomik yardım almaktadır. Ayrıca Arap Ligi'nden 526 milyon dolar, Avrupa Birliği'nden 651 milyon dolar, 300 milyon dolar ABD'den ve Dünya Bankası'ndan 238 milyon dolar

⁵¹ Sholomo Sand, Yahudi Halkının İcadı, Ramallah, Filistin İsraili Araştırmalar Merkezi, 2010, s. 43

⁵² Rasim Khamaisi, Konut Çatışması, Kudüs'teki Konut Sektörü, Kudüs, Uluslararası İşbirliği Merkezi, 2005, s. 47-51.

⁵³ Sholomo Sand, Nasıl ki Yahudi kalmadım? Filistin İsraili Araştırmalar Merkezi, 2014, s. 21.

almaktadır. Birleşmiş Milletlere göre, Filistinliler en büyük insani yardımlardan birini alan gruplardan biridir. 2001 ve 2002 Arap Ligi zirvelerinde, Arap ülkeleri İkinci İntifada'ya yardım etme yemininde bulundular. Aynı devletler 1980 ler sonunda Birinci İntifada'ya yardım edecekleri yeminini yapmışlardı.

Kaynaklar

Abbas İbrahim, İsrail'in Irkçılığı: 1948 Filistinlileri Öreneği, Beyrut, Al Zaytouna araştırma ve danışma merkezi, 2008.

Abdul Wahab Al Misiri, Jews-Judaism Zionism, Kahire, El Shorouk Yayın Evi, 1999.

Abdulmejid Avâd, El İrhab El Suhyuni Fil Fikr vel Mümerase (Fikir ve Eylemde Siyonizm Terörü) 2016.

Abdurrahman Muhammed Ali, İsrail ve Uluslararası Hukuk, Al Zaytouna Araştırma Ve Danışma Merkezi, 2010.

Adel Samara, Sionizmin Siyasi Ekonomisi, Kitab INC, 2017.

Ali Al Jirbawi; ve diğerleri, "Kadaya İsrailiyye" Dergisi, Ramallah, Al Merkez Al Filistini Lil Dirasat Al İsrailiyye (Filistin İsraili Araştırmalar Merkezi), Medar, S. 5, (2002).

Allm Gerson, Israel, The West Bank and International Law, London: frank Cass, 1978, p. 161

Don Peretz, "Problem of Arab Refugee Compensation", Middle East Journal 8, NO. 4, (Autumn 1954).

Edward Said, El İstişrak (Oryantalizm) El Marife- El Sulta- El İnşa, Beyrut, Müessesetül Abhas El Arabiyye, 1995.

Edward Said, El Sekafe El İmparyaliyye (Emperyalist Kültürü), Beyrut, Dar Al Adab, 1. Basım, 1997.

Eugene V. Rostow, "Palestinian Self-Determination: Possible Futures Forthe Unallocated Territories of The Palestine Mondate", Yale Studies in the world Public Order Journal, vol. 5, 1978-1979.

Fatma Tunç Yaşar-Sevinç Alkan Özcan -Zahide Tuba Kor, Siyonizm Düşünden İşgal Gerçeğine Filistin, 2011.

Folk, Richard, İsrail Practics Towards the Palestinian People and The Question of Apartheid, 2017.

Hamdan Badr, İsrail'in Kuruluşunda Hagan'ın Rölü, Al Jalil Yayın evi, 1986.

Hasan Asfour, Palestine is on the Waiting List: Oslo Accords and Negatiations Opportunities, 2016.

Hasan Ömer, İsrail ve Uluslararası Kanun, Beyrut, Al Zaytouna Araştırma Ve Danışma Merkezi, 2011.

Hassan Al Masri, İsrail- Terörizm ve Irkçılık Demokrasi, Kahire, Al Shorouk yayın evi, 2009.

Haydar Oruç, Koşeye Sıkıştırılan Filistinliler Ve Söзде Yüzyılın Anlaşması, Dosya – İsrail Sorunu, 2019.

İbrahim Al Zamili, İngiliz Raporlarında Filistin, Dar İbn Rüşd, 2016.

İdwar Dahabi, Hukuk ve Sosyal Sistem Tarihi, 1976.

Jafar Abdel Salam, Kudüs Şehrinin Uluslararası Yasal Statüsü, 1999.

Jamil Hilal, Territory Under Israeli Occupation, PLO, 1974

Jawad Al Hamad; Abdul Fattah Al Rashdan, Filistinli Mültecilerin ve Diaspora Filistinlilerinin Geleceği, Ürdün, Orta doğu araştırmalar merkezi, 2003.

Jawad Al Hammad, Introduction To The Palestinian Cause, Jordan, Middle East Studies Center, 2004.

Joel Singer, “İsrail Tarafından Yönetilen Bölgelerdeki bir Sivil İdarenin Kurulması” İsrail’de İnsan Hakları Kitabı, Tel Aviv Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, c. 12, 1982.

Johhni Mansour, El İstiytan El İsraili- Et Tarih Vel Vakı Vel Tahaddiyat El Filistiniyye (İsrail YerleşimciliğiTarih, Gerçek ve Filistinli Tavırlar), Akka, Müessesetü Al Esvar, 2005.

Joryes, Sabri, İsrail’de, Beyrut, Müessesetü Ed Diraset El Filistiniyye, 1973.

Lax Takkenberg, The Status of Palestinian Refugees in International Law, Oxford: Clarendon Press, 1998.

Marwan Darwish-Andrew Rigby, Popular Protest in Palestine: The Uncertain Future of Unarmed Resistance, Beyrut, Institute for palestine studies, 2018..

Marwan Madi, Filistin Krizi- Gerçeklerle Sahtacilik Arasında, 2001.

Meron Benvenisti, Batı Şeria Data Base Projesi: İsrail Politikalarının Devamı, Washington D.C. Londra: Amerikan kamu politikası araştırması enstitüsü, 1984

Mohsen Saleh, Batı Şeria’da İsrail Yerleşim 1993-2011, Al Zaytouna Araştırma Ve Danışma Merkezi, 2012.

Mohsen Saleh, FKO ve Filistin Ulusal Konseyi, Beyrut, Al Zeytouna Araştırma Ve Danışma Merkezi, 2014.

Muhammed Zafrulla Khan, Palestine in The UNO, Karachi: Pakistan, Institute of International Affairs, 1948.

Muhannad Abdulhamid, İhtira Şaab ve Tarkîk Âhar, Ramaalh, Masarat araştırma merkezi, 2015.

Murat KÖYLÜ, İsrail’in Kudüs Ve Filistin’e Yerleşim Faaleyetleri Ve Filistin Halkının Geleceği, 2019.

Mustafa Al Lidawi, El İrhab El Suhyuni Akidetü Müctemein ve Tarihü Devletin, Beyrut, Al Hadi yayın evi, 2007.

Nayef Hawatmeh, Arap Solu: Büyük İlerleme Vizyonu, Ürdün, Al Jalil Yayın Evi, 2009.

Nizam Barakat, Yerleşimcilik ve Savaş - Barış Fırsatları, Amman, Ürdün, Ortadoğu Araştırmalar Merkezi, 2006.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
YEAR: 2, VOL: 2, ISSUE: 1

Orta Doğu Araştırmaları Merkezi, Filistin Anayasal ve Yasal Güçler, 2006.

Raja Shehadeh- Jonathan Kuttub, Batı Şeria ve Hüküm Kanun, Beyrut, Al Mahkeme Yayın Evi, 1982.

Walid Khaldi, "Plan Dalet" the Zionest Master Plan for The Conquest at Palestine, Middle East Forum, 1961.

Yoram Dinstein, The International Law of Belligerent Occupation, Cambridge Universe, WY press, 2009.

Patrick Wolfe, "Setmişirler Colonialism and The Elimination of Native", Journal of Genocide Research, Vol. 8, No. 4 2006, P. 387

Thiab Makhadme-Musa Al Dweik, Yahudi Yerleşimi ve Filistin Halkının Geleceği Etkisi, Amman, Orta Doğu Çalışmalar Merkezi, 2006, s. 208-209.

Saad Allah İsmail, Modern uluslararası Kamu Hukukuunda Halkların Özgür İradesi, Uluslal kitap enstitüsü, 1986, S. 132-136.

John De Gard, Uluslararası Hukuk: İsrail ve Filistin, İsrail ve Uluslararası Hukuk, Ed. Abdel Rahman Mohamed Ali, Beyrut, Al-Zaytouna araştırma ve danışma merkezi, 2011, s.25

İlan Pappé, The Ethnic Cleaning of Palestine, UK: One world publications, 2007, s. 90-138

Daoud Hamouda, Batı Şeria Ekonomisinin Siyonist Vizyonu, Ramallah, 2009, s.1-5

Sholomo Sand, Yahudi Halkının İcadı, Ramallah, Filistin İsraili Araştırmalar Merkezi, 2010, s. 43

Rasim Khamaisi, Konut Çatışması, Kudüs'teki Konut Sektörü, Kudüs, Uluslararası İşbirliği Merkezi, 2005, s. 47-51.

Sholomo Sand, Nasıl ki Yahudi kalmadım? Filistin İsraili Araştırmalar Merkezi, 2014, s. 21.